

Περικοπές στην κύρια & επικουρική σύνταξη του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Αντισυνταγματικές οι διατάξεις άρθρου 6 Ν. 4051/12 & άρθρου πρώτου Ν. 4093/12.

1. Επειδή, λόγω κωλύματος, κατά την έννοια της παραγράφου 1 του άρθρου 8 του π.δ. 18/1989 (Α' 8), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 26 παρ. 2 του ν. 3719/2008 (Α' 241), του Συμβούλου Φ. Ντζίμα και του Παρέδρου Ι. Δημητρακόπουλου, τακτικών μελών της συνθέσεως που δίκασε την υπόθεση, έλαβαν μέρος αντ' αυτών στη διάσκεψη, ως τακτικά μέλη, η Σύμβουλος Μ.-Ε. Κωνσταντινίδου και η Πάρεδρος Β. Μόσχου, αναπληρωματικά έως τότε μέλη της συνθέσεως (βλ. Πρακτικό Διασκέψεως της Ολομελείας 64/2015).

2. Επειδή, η κρινόμενη αγωγή έχει ασκηθεί ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, εισήχθη δε στο Συμβούλιο της Επικρατείας, **κατά το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 3900/2010**, μετά από αίτηση της Γενικής Επιτρόπου της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, η οποία έγινε δεκτή με την ΠΑ 22/30.9.2014 πράξη της κατά την ως άνω διάταξη Τριμελούς Επιτροπής. Περαιτέρω, με την από 9.10.2014 πράξη του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας η υπόθεση εισήχθη, λόγω σπουδαιότητας, στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου.

3. Επειδή, με την ως άνω αγωγή, όπως διευκρινίζεται με το από 14.10.2014 υπόμνημα, η ενάγουσα, συνταξιούχος του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ.) και του Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης (Ε.Τ.Ε.Α.), ζητεί α) να υποχρεωθούν οι εν λόγω ασφαλιστικοί οργανισμοί να της καταβάλουν νομιμοτόκως το συνολικό ποσόν των 13.616,20 ευρώ, που αντιστοιχεί στο ποσόν, κατά το οποίο, όπως αναλυτικώς εκτίθεται στην αγωγή, περιορίστηκαν οι απονεμηθείσες σε αυτήν από τους ανωτέρω ασφαλιστικούς φορείς συντάξεις (κύρια και επικουρική), δυνάμει i) του άρθρου τρίτου παρ. 10 του ν. 3845/2010, ii) του άρθρου 44 παρ. 13 του ν. 3986/2011, iii) του άρθρου 2 παρ. 3 του ν. 4024/2011, iv) του άρθρου 6 παρ. 2 του ν. 4051/2012 και v) του άρθρου πρώτου παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.5 περ. 1 και υποπαρ. ΙΑ.6 περ. 3 του ν. 4093/2012 και β) να επανέλθει η σύνταξή της στο ποσό, που προσδιορίστηκε με τις αντίστοιχες πράξεις απονομής.

4. Επειδή, στην παράγραφο 1 του άρθρου 1 του ν. **3900/2010** (Α' 213), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 40 παρ. 1 του ν. 4055/2012 (Α' 51) ορίζονται τα εξής: «Οποιοδήποτε ένδικο βοήθημα ή μέσο ενώπιον οποιουδήποτε τακτικού διοικητικού δικαστηρίου μπορεί να εισαχθεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας με πράξη τριμελούς επιτροπής, αποτελούμενης από τον Πρόεδρό του, τον αρχαιότερο Αντιπρόεδρο και τον Πρόεδρο του αρμόδιου καθ' ύλην Τμήματος, ύστερα από αίτημα ενός των διαδίκων ή του Γενικού Επιτρόπου των διοικητικών δικαστηρίων, όταν με αυτό τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων ... Η πράξη της Επιτροπής δημοσιεύεται σε δύο ημερήσιες εφημερίδες των Αθηνών και συνεπάγεται την αναστολή εκδίκασης των εκκρεμών υποθέσεων, στις οποίες τίθεται το ίδιο ζήτημα ... Μετά την επίλυση του ζητήματος, το Συμβούλιο της Επικρατείας μπορεί να παραπέμψει το ένδικο μέσο ή βοήθημα στο αρμόδιο τακτικό διοικητικό δικαστήριο. Η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας δεσμεύει τους διαδίκους της ενώπιόν του δίκης, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι παρεμβάντες. Στη δίκη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας μπορεί να παρέμβει κάθε διάδικος σε εκκρεμή δίκη, στην οποία τίθεται το ίδιο ως άνω ζήτημα, και να προβάλλει τους ισχυρισμούς του σχετικά με το ζήτημα αυτό ...».

5. Επειδή, εν προκειμένω, με την ως άνω ΠΑ 22/30.9.2014 πράξη της Τριμελούς Επιτροπής του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 3900/2010, η κρινόμενη αγωγή εισήχθη στο Συμβούλιο της Επικρατείας προκειμένου να κριθεί το γενικότερου ενδιαφέροντος ζήτημα της συνταγματικότητας, σε σχέση με τα άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ. 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος, καθώς και της συμφωνίας με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου των διατάξεων, με τις οποίες επήλθαν διαδοχικές περικοπές στην κύρια και την επικουρική σύνταξη της ενάγουσας.

6. Επειδή, η ανωτέρω πράξη της Επιτροπής δημοσιεύθηκε σε δύο ημερήσιες εφημερίδες των Αθηνών («ΕΣΤΙΑ», φύλλο της 10.10.2014 και «ΤΑ ΝΕΑ», φύλλο της 10.10.2014), όπως ορίζεται στο ν. 3900/2010. Κατόπιν αυτού, συντρεχουσών και των λοιπών προϋποθέσεων του νόμου, παραδεκτώς εισάγεται προς επίλυση το ανωτέρω ζήτημα και είναι περαιτέρω εξεταστέο.

7. Επειδή, **το Σύνταγμα ορίζει, στο άρθρο 2 παρ. 1**, ότι «Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας»· **στο άρθρο 4** ότι «Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου» (**παρ. 1**) και ότι «συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους» (**παρ. 5**)· **στο άρθρο 22 παρ. 5** ότι «Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει»· **στο δε άρθρο 25** ότι «Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους», ότι «Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει ... να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας ...» (**παρ. 1**), και ότι «Το Κράτος δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της

κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης» (παρ. 4). Εξ άλλου, σύμφωνα με το άρθρο 106 παρ. 1 του Συντάγματος, «Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη Χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας». Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγονται τα εξής: Το Σύνταγμα, με το άρθρο 22 παρ. 5, κατοχυρώνει το θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης των εργαζομένων και ανάγει τη μέριμνα για την προαγωγή του σε σκοπό του Κράτους. Βασικό περιεχόμενο της εν λόγω ασφάλισης αποτελεί η, έναντι καταβολής εισφοράς, προστασία του ασφαλισμένου από την επέλευση κινδύνων (γήρας, ασθένεια, αναπηρία κλπ.) οι οποίοι αναιρούν την ικανότητά του να εργάζεται (ασφαλιστικοί κίνδυνοι), και, συνακόλουθα, τείνουν να υποβαθμίσουν τις συνθήκες διαβιώσεώς του. [Οι ανωτέρω καταστάσεις (γήρας, ασθένεια, αναπηρία)

–αυσυνδέτως, όμως, προς την παροχή εργασίας και την καταβολή εισφοράς– αποτελούν, μεταξύ άλλων, και περιπτώσεις που, κατά το άρθρο 21 παρ. 1, 2, 3 και 6 του Συντάγματος, επιβάλλουν στο κράτος την παροχή διακεκριμένης μορφής κοινωνικής προστασίας, υπό μορφήν παροχών εις χρήμα ή εις είδος, προς συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού, με σκοπό την εξασφάλιση στοιχειώδους επιπέδου αξιοπρεπούς, κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, διαβιώσεως («κοινωνική πρόνοια»)]. Εφ' όσον επέλθει ο ασφαλιστικός κίνδυνος, ο ασφαλισμένος παύει να καταβάλλει εισφορές και αποκτά, κατ' αρχήν, αξίωση έναντι του ασφαλιστικού φορέα να του χορηγήσει παροχή, η οποία, χωρίς να απαιτείται να αντιστοιχεί ευθέως σε καταβληθείσες εισφορές του ή να αντισταθμίζει πλήρως την απώλεια του εισοδήματός του, πρέπει να είναι ικανή να του εξασφαλίσει ικανοποιητικό επίπεδο διαβιώσεως, όσο το δυνατόν εγγύτερο προς εκείνο που είχε κατακτήσει κατά τη διάρκεια του εργασιακού του βίου. Πέραν του ανωτέρω δημοσίου σκοπού, μέσω του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης, εκδηλώνεται –όπως και μέσω της κοινωνικής πρόνοιας– η κοινωνική αλληλεγγύη και ασκείται κοινωνική πολιτική, ειδικότερα δε, αναδιανομή εισοδήματος με σκοπό την άμβλυνση κοινωνικών αντιθέσεων και ανισοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, δεν κατοχυρώνεται συνταγματικώς στην κοινωνική ασφάλιση η ευθεία αναλογία (αμιγής ανταποδοτικότητα) μεταξύ εισφορών και παροχών (ΣτΕ 3487/2008 Ολ. κ.ά.), επιτρέπονται δε η θέσπιση ανωτάτου ορίου παροχών, η απονομή συντάξεως επί εργατικού ατυχήματος ανεξαρτήτως καταβολής εισφορών ή η μη χορήγηση συντάξεως, παρά την καταβολή εισφορών, σε περίπτωση μη θεμελιώσεως του ασφαλιστικού δικαιώματος. Εν όψει των ανωτέρω και, ιδιαιτέρως, του προπεριγραφέντος δημοσίου σκοπού (διασφάλιση στους εργαζομένους ικανοποιητικού επιπέδου διαβιώσεως εγγύς εκείνου που είχαν κατά τον εργασιακό τους βίο), δικαιολογείται, κατά το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, η κατοχύρωση από το νομοθέτη της κοινωνικής ασφάλισης ως υποχρεωτικής (με θέσπιση υποχρεώσεως καταβολής ασφαλιστικών εισφορών) και, εντεύθεν, η παροχή αυτής αποκλειστικώς από το κράτος ή από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΑΕΔ 87/1997, ΣτΕ 5024/1987 Ολ., 2690, 2692/1993 Ολ., 3096-3101/2001 Ολ.). Η ανάθεση, με την ως άνω συνταγματική διάταξη, της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης, τόσο της κύριας όσο και της επικουρικής, σε δημόσιους φορείς (κράτος ή ν.π.δ.δ.) έγινε για λόγους δημοσίου συμφέροντος και, ειδικότερα, ως εγγύηση προς όσους υποχρεωτικώς ασφαλιζονται ή καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές έναντι των επιχειρηματικών κινδύνων που συνδέονται με την άσκηση της ασφαλιστικής λειτουργίας από ιδιωτικούς φορείς (ΑΕΔ 87/1997, ΣτΕ 5024/1987 Ολ.). Εξ άλλου, η κρατική μέριμνα για την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση (κύρια και επικουρική) δεν εξαντλείται στην ίδρυση από το κράτος των οικείων δημοσίων φορέων, στον ορισμό των διοικούντων αυτούς οργάνων, στην άσκηση εποπτείας της δραστηριότητάς τους και της διαχείρισεως της περιουσίας τους και στη θέσπιση των σχετικών κανόνων, αλλά περιλαμβάνει και τη μέριμνα για την προστασία του ασφαλιστικού τους κεφαλαίου, δηλαδή για τη βιωσιμότητά τους χάριν και των επομένων γενεών, μέριμνα η οποία εκδηλώνεται, μεταξύ άλλων, με τη θέσπιση ρυθμίσεων για την προστασία και την αξιοποίηση της περιουσίας τους και την επωφελή διαχείριση των αποθεματικών τους, με τον καθορισμό εκάστοτε των οικείων συνταξιοδοτικών προϋποθέσεων, με την πρόβλεψη κοινωνικών πόρων, και, κυρίως, με την απ' ευθείας συμμετοχή στην χρηματοδότηση των εν λόγω φορέων μέσω του κρατικού προϋπολογισμού. Και τούτο διότι, εφ' όσον καθιερώνει υποχρέωση των εργαζομένων και των εργοδοτών τους να καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές, το κράτος, ως εγγυητής, οφείλει να διασφαλίζει την επάρκεια των παροχών και τη βιωσιμότητα των οικείων ασφαλιστικών οργανισμών (η οποία, κατά τα ανωτέρω, δεν συναρτάται, αποκλειστικώς ή προεχόντως, με το ύψος των εισφορών), φέρει δε την κύρια ευθύνη για την κάλυψη των ελλειμμάτων τους (βλ. γνωμοδότηση Ολομέλειας Ελεγκτικού Συνεδρίου 24.6.2010). [Ήδη, τακτική συμμετοχή του κράτους στη

χρηματοδότηση των οργανισμών υποχρεωτικής κύριας ασφαλίσεως προβλέπεται με το άρθρο 22 παρ. 1 του ν. 2084/1992, ειδικώς δε ως προς το Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ. με το άρθρο 4 παρ. 1-5 του ν. 3029/2002]. Το ύψος της κρατικής συμμετοχής στη χρηματοδότηση των φορέων της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφαλίσεως – συμμετοχής η οποία πρέπει να είναι επαρκής για την εξυπηρέτηση των προεκτεθέντων συνταγματικώς επιβεβλημένων σκοπών (επάρκεια παροχών προς διασφάλιση ικανοποιητικού κατά τα ανωτέρω επιπέδου διαβιώσεως και διασφάλιση της βιωσιμότητας του οικείου ασφαλιστικού φορέα)– προσδιορίζεται εκάστοτε από τον κρατικό προϋπολογισμό, λαμβανομένων υπ’ όψιν και των διατάξεων του Κώδικα Δημοσίου Λογιστικού (ν. 2362/1995, Α’ 247) περί μεταφοράς πιστώσεων (άρθρο 15 παρ. 3-5, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρο 17 του ν. 3871/2010, Α’ 141· ήδη άρθρο 71 παρ. 2-5 ν. 4270/2014, Α’ 143) και περί συμπληρωματικών προϋπολογισμών (άρθρο 8Α του ν. 2362/1995, που προστέθηκε με το άρθρο 12 του ν. 3871/2010· ήδη άρθρο 60 ν. 4270/2014). Όταν, όμως, σε περιπτώσεις εξαιρετικά δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών, προκύπτει αιτιολογημένως ότι το κράτος αδυνατεί να παράσχει επαρκή, κατά τα άνω, χρηματοδότηση στους ασφαλιστικούς οργανισμούς και ότι δεν υφίσταται δυνατότητα διασφάλισεως της βιωσιμότητας αυτών με άλλα μέσα (τροποποίηση συνταξιοδοτικών προϋποθέσεων, αποτελεσματικότερη διαχείριση αποθεματικών και περιουσίας, πρόβλεψη κοινωνικών πόρων, αύξηση ασφαλιστικών εισφορών), δεν αποκλείεται, κατά το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, στο πλαίσιο της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφαλίσεως, η επέμβαση του νομοθέτη για τη μείωση και των απονεμηθεισών ακόμη συντάξεων, εφεξής. Σε τέτοιες, άλλωστε, εξαιρετικές περιπτώσεις, ο νομοθέτης μπορεί, κατ’ αρχήν, να θεσπίζει για την περιστολή των δημοσίων δαπανών (μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι δαπάνες χρηματοδότησεως των φορέων υποχρεωτικής κοινωνικής ασφαλίσεως), μέτρα που συνεπάγονται σοβαρή οικονομική επιβάρυνση μεγάλων κατηγοριών του πληθυσμού, όπως είναι η μείωση των συντάξεων όσων συνταξιοδοτούνται από το δημόσιο ή από χρηματοδοτούμενους από αυτό ασφαλιστικούς οργανισμούς, λόγω της άμεσης εφαρμογής και της αποτελεσματικότητας των μέτρων αυτών για τον περιορισμό του δημοσίου ελλείμματος. Και στις εξαιρετικές, όμως, αυτές περιπτώσεις, η δυνατότητα του νομοθέτη να περικόπτει τις ασφαλιστικές παροχές δεν είναι απεριορίστη, αλλά οριοθετείται κατά πρώτον από τις αρχές της κοινωνικής αλληλεγγύης (άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος) και της ισότητας στα δημόσια βάρη (άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος), οι οποίες επιτάσσουν να κατανέμεται εξ ίσου το βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής μεταξύ όλων των πολιτών, καθώς και από την αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος), σύμφωνα με την οποία το συγκεκριμένο μέτρο πρέπει να είναι πράγματι πρόσφορο και αναγκαίο για την αντιμετώπιση του προβλήματος (πρβλ. ΣτΕ 2192-2196/2014 Ολ.). Σε κάθε δε περίπτωση, η περικοπή των συντάξεων δεν μπορεί να παραβιάζει αυτό που αποτελεί, κατά τα ανωτέρω, τον συνταγματικό πυρήνα του κοινωνικοασφαλιστικού δικαιώματος, τη χορήγηση δηλαδή στον συνταξιούχο παροχών τέτοιων που να του επιτρέπουν να διαβιώνει με αξιοπρέπεια, εξασφαλίζοντας τους όρους όχι μόνο της φυσικής του υποστάσεως (διατροφή, ένδυση, στέγαση, βασικά οικιακά αγαθά, θέρμανση, υγιεινή και ιατρική περίθαλψη όλων των βαθμίδων), αλλά και της συμμετοχής του στην κοινωνική ζωή με τρόπο που δεν αφήνεται, πάντως, ουσιωδώς από τις αντίστοιχες συνθήκες του εργασιακού του βίου (πρβλ. απόφαση του Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της Γερμανίας της 9.2.2010, -1 BvL 1/09-, -1 BvL 3/09-, -1 BvL 4/09-, ιδίως Rn. 135). Προκειμένου, εξ άλλου, να ανταποκριθεί στις εν λόγω δεσμεύσεις του και να μην υπερβεί τα όρια που χαράσσει το Σύνταγμα, ο νομοθέτης, όταν λαμβάνει μέτρα συνιστάμενα, κατά τα ανωτέρω, σε περικοπή συνταξιοδοτικών παροχών, οφείλει, εν όψει και της γενικότερης υποχρέωσής του για «προγραμματισμό και συντονισμό της οικονομικής δραστηριότητας για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης» (ανωτ. άρθρο 106 παρ. 1 του Συντάγματος), να έχει προβεί σε ειδική, εμπειριστατωμένη και επιστημονικά τεκμηριωμένη μελέτη, από την οποία να προκύπτει αφ’ ενός μεν ότι τα συγκεκριμένα μέτρα είναι πράγματι πρόσφορα αλλά και αναγκαία για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος βιωσιμότητας των φορέων κοινωνικής ασφαλίσεως, εν όψει και των παραγόντων που το προκάλεσαν, έτσι ώστε η λήψη των μέτρων αυτών να είναι σύμφωνη με τις πιο πάνω συνταγματικές αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη, αφ’ ετέρου δε ότι οι επιπτώσεις από τα μέτρα αυτά στο βιοτικό επίπεδο των πληττομένων προσώπων, συνδυαζόμενες με άλλα τυχόν ληφθέντα μέτρα (φορολογικά κ.ά.), αλλά και με το σύνολο των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών της δεδομένης συγκυρίας, δεν έχουν, αθροιστικά λαμβανόμενες, αποτέλεσμα τέτοιο που να οδηγεί σε ανεπίτρεπτη, κατά τα προεκτεθέντα, παραβίαση του πυρήνα του συνταγματικού δικαιώματος σε κοινωνική ασφάλιση. Με δεδομένο, άλλωστε, τον κατ’ εξοχήν πολύπλοκο και τεχνικό χαρακτήρα των σχετικών ζητημάτων, η έλλειψη

τέτοιας μελέτης, και μάλιστα διατυπωμένης με τρόπο κατανοητό και ελέγξιμο από το δικαστή κατά τις βασικές της θέσεις, θα καθιστούσε κατ' ουσίαν ανέφικτο το δικαστικό έλεγχο των οικείων νομοθετικών μέτρων από τις ανωτέρω συνταγματικές απόψεις. Έλεγχος, ο οποίος να μην δεν εκτείνεται στην ορθότητα των πολιτικών εκτιμήσεων και επιλογών, οφείλει όμως, ως προς το αντικείμενό του, την τήρηση δηλαδή των συνταγματικών υποχρεώσεων του νομοθέτη, να ασκείται με ουσιαστικό και αποτελεσματικό τρόπο. Παρεκκλίσεις ως προς την αναγκαιότητα της υπάρξεως ή ως προς το περιεχόμενο της ανωτέρω μελέτης θα μπορούσαν να δικαιολογηθούν μόνο σε ακραίες περιπτώσεις, όταν συντρέχει άμεση απειλή κατάρρευσης της οικονομίας της Χώρας και τα συγκεκριμένα μέτρα λαμβάνονται κατεπειγόντως για την αποτροπή του κινδύνου. Σε τέτοιες περιπτώσεις θα μπορούσε, από τη φύση του πράγματος, να είναι σε πρώτη φάση αρκετή η αιτιολογημένη εκτίμηση του νομοθέτη για την ύπαρξη, τη σοβαρότητα και τον άμεσο χαρακτήρα της απειλής, καθώς και για την ανάγκη, εν όψει των περιστάσεων, να ληφθούν τα συγκεκριμένα μέτρα για την άμεση αντιμετώπιση της κατάστασης. Και τούτο, όμως, υπό την προϋπόθεση ότι τα μέτρα δεν παρίστανται προδήλως απρόσφορα ή μη αναγκαία και ότι δεν υφίστανται σοβαρές ενδείξεις ότι υπερβαίνουν το όριο θυσίας των θιγομένων από αυτά· πάντως δε, ενόσω εξακολουθεί να συντρέχει στην ίδια ένταση ο κατεπείγων λόγος που υπαγόρευσε την επιβολή τους.

8. Επειδή, ο Αντιπρόεδρος Ν. Σακελλαρίου διατύπωσε την ακόλουθη γνώμη: Όπως εκτέθηκε στην προηγούμενη σκέψη, μειώσεις συντάξεων μόνο σε περιπτώσεις εξαιρετικά δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών μπορούν να χωρήσουν και, επομένως, η παράλειψη της επιβεβλημένης, για τους εκτιθέμενους στην ίδια ως άνω σκέψη λόγους, εκπονήσεως μελέτης των επιπτώσεων που επιφέρουν στο βιοτικό επίπεδο των συνταξιούχων μειώσεις των απονεμηθεισών σ' αυτούς συντάξεων δεν μπορεί να συγχωρηθεί, κατά τις προπαρατεθείσες συνταγματικές διατάξεις, με την επίκληση τέτοιων δημοσιονομικών συνθηκών και την κατεπείγουσα ανάγκη αντιμετώπισεως των αναδυόμενων υπό τις συνθήκες αυτές κινδύνων για την οικονομία της Χώρας.

9. Επειδή, μειοψήφησαν η Αντιπρόεδρος Αγγ. Θεοφιλοπούλου, οι Σύμβουλοι Χρ. Ράμμος, Μιχ. Βηλαράς, Αικ. Σακελλαροπούλου, Αικ. Χριστοφορίδου, Σπ. Μαρκάτης, Διομήδης Κυριλλόπουλος, Κων. Πισπιρίγκος, Παρ. Μπραϊμή, Σοφ. Βιτάλη και η Πάρεδρος Χρ. Μπολόφη οι οποίοι διατύπωσαν την ακόλουθη γνώμη: Από τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος, των οποίων έχει ήδη παρατεθεί το περιεχόμενο, συνάγονται τα εξής: Η μέριμνα για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων αναγνωρίζεται από το Σύνταγμα ως θεσμική εγγύηση, στο πλαίσιο της οποίας ο κοινός νομοθέτης, διαθέτοντας ευρεία προς τούτο εξουσία και λαμβάνοντας υπ' όψη τις εκάστοτε κρατούσες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, θέτει τους κανόνες για την ασφαλιστική κάλυψη και προστασία του πληθυσμού έναντι συγκεκριμένων κινδύνων (γήρας, θάνατος, αναπηρία και ασθένεια) με γνώμονα, αφ' ενός, την προστασία του ασφαλιστικού κεφαλαίου και την εξυπηρέτηση της αναλογιστικής βάσεως, στην οποία στηρίζεται η οικονομία των φορέων κοινωνικής ασφαλίσεως, δηλαδή την προστασία της βιωσιμότητας των ασφαλιστικών οργανισμών, χάριν και των μελλοντικών γενεών και, αφ' ετέρου, την διασφάλιση υπέρ των συνταξιούχων ενός ικανοποιητικού επιπέδου διαβιώσεως όσο το δυνατόν εγγύτερα σε εκείνο που είχαν κατακτήσει κατά την διάρκεια του εργασιακού τους βίου. Η προστασία της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος αποτελεί υποχρέωση του νομοθέτη που επιβάλλει, όταν διαπιστώνεται μεταβολή των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών που εγκυμονεί κινδύνους γι' αυτήν, την αναπροσαρμογή των ασφαλιστικών παροχών και εισφορών και τον επανακαθορισμό των προϋποθέσεων θεμελιώσεως του ασφαλιστικού δικαιώματος, καθώς και την διάθεση κρατικών οικονομικών πόρων για την στήριξη του ασφαλιστικού συστήματος. Οι προς τούτο αναγκαίες, κατά την επιλογή του νομοθέτη, επεμβάσεις επιτρέπεται, σε περίπτωση εξαιρετικά δυσχερών οικονομικών συνθηκών, να έχουν ως αποτέλεσμα ακόμη και την μείωση του ύψους απονεμηθεισών παροχών, όταν το ύψος της κρατικής χρηματοδοτήσεως του ασφαλιστικού συστήματος, το οποίο καθορίζεται, κατ' αρχήν, από τις πολιτικές επιλογές για την διάθεση των κρατικών πόρων προς εκπλήρωση των ποικίλων αποστολών του κράτους, δεν επαρκεί για την βιωσιμότητα των ασφαλιστικών οργανισμών. Ως εκ τούτου, το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, δεν απαγορεύει την επί το δυσμενέστερο μεταβολή του συστήματος της κοινωνικής ασφαλίσεως όταν αιτιολογημένα προκύπτει ότι η βιωσιμότητά του μόνο με αυτές τις επεμβάσεις μπορεί να διασφαλισθεί, δηλαδή όταν αυτές κρίνονται πρόσφορες και αναγκαίες. Τέτοιες όμως επεμβάσεις, που μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα ακόμη και μείωση ασφαλιστικών παροχών που έχουν ήδη απονεμηθεί, πρέπει να σέβονται τις λοιπές διατάξεις του Συντάγματος και, ιδίως, την αρχή της ισότητας των πολιτών κατά την συμμετοχή στα δημόσια βάρη ώστε να αξιώνεται από τους ασφαλισμένους και συνταξιούχους η τήρηση της υποχρεώσεως για κοινωνική αλληλεγγύη, πάντως δε, όριο στην ελευθερία επιλογών του νομοθέτη κατά τον καθορισμό, ειδικότερα, του ύψους των διατιθέμενων για την κοινωνική ασφάλιση κρατικών οικονομικών πόρων αποτελεί η διασφάλιση στους

συνταξιούχους παροχών που επιτρέπουν την αξιοπρεπή διαβίωση αυτών, δηλαδή εισοδήματος ικανού να εξασφαλίσει όχι μόνο τους όρους της φυσικής τους υποστάσεως (διατροφή, ένδυση, στέγαση, βασικά οικιακά αγαθά, θέρμανση, υγιεινή) αλλά και την δυνατότητα συμμετοχής στην κοινωνική ζωή. Μείωση δε απονεμηθεισών ασφαλιστικών παροχών υπό τους ως άνω όρους και προϋποθέσεις δεν νοείται ως προσκρούουσα στο άρθρο 17 του Συντάγματος. Περαιτέρω, κατά την ίδια γνώμη, περικοπές σε ήδη απονεμηθείσες συντάξεις ορισμένων μόνο κατηγοριών συνταξιούχων, που κρίνονται αναγκαίες από τον νομοθέτη για την διασφάλιση της βιωσιμότητας των ασφαλιστικών οργανισμών, δεν είναι κατά το Σύνταγμα ανεκτές, και όταν ακόμη οι κατηγορίες αυτές προκύπτουν βάσει θεμιτών κριτηρίων, εφ' όσον, σε συγκεκριμένη περίπτωση, αδιαφόρως του ότι δεν θίγουν το επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης, εξικνούνται πέραν ενός ορίου, καθιστώντας, από της απόψεως της ισότητας των πολιτών κατά την συμμετοχή τους στα δημόσια βάρη, την μείωση του εισοδήματος ορισμένων εξ αυτών υπέρμετρη θυσία τους και, ως εκ τούτου, δυσανάλογη συμμετοχή τους στην επίτευξη του σκοπού του νόμου. Τέτοια δε μη συνταγματικώς ανεκτή θυσία εισοδήματος, υπό περιστάσεις νομοθετικής επεμβάσεως για την διασφάλιση της βιωσιμότητας ασφαλιστικών οργανισμών εν μέσω οξείας δημοσιονομικής κρίσεως, συνιστά περικοπή συντάξεως, η οποία, είτε μόνη αυτή είτε συνυπολογιζόμενη με προηγηθείσες για τον ίδιο σκοπό, έχει ως συνέπεια μείωση στο ήμισυ του εκ της συντάξεως εισοδήματος. Συνεπώς, κατά την επιλογή από τον νομοθέτη κατηγοριών συνταξιούχων αναλόγως του ύψους του εκ συντάξεων εισοδήματος, προκειμένου αυτοί να υποστούν περικοπή του εν λόγω εισοδήματός τους χάριν της διασφάλισης της βιωσιμότητας των ασφαλιστικών οργανισμών, απαιτείται πρόσθετη σχετική πρόνοια του νόμου, η οποία να διασφαλίζει ότι η προβλέπουσα την περικοπή της συντάξεως διάταξη δεν μπορεί, κατά την εφαρμογή της στην ατομική περίπτωση, να έχει ως συνέπεια μείωση της απονεμηθείσας συντάξεως στο ήμισυ αυτής. Σε περίπτωση δε απουσίας τέτοιας πρόνοιας του νόμου ο θιγόμενος έχει δικαίωμα δικαστικής προστασίας επικαλούμενος την διάταξη του άρθρου 4 παρ. 5 του Συντάγματος. Εξ άλλου, πέραν των ως άνω υποχρεώσεων οι οποίες προκύπτουν από τις εκτεθείσες συνταγματικές διατάξεις και τις οποίες ο νομοθέτης οφείλει να τηρεί όταν, υπό συνθήκες οξείας δημοσιονομικής κρίσεως, καταφεύγει θεμιτώς, κατά τα ανωτέρω, στην άμεση μείωση του συνταξιοδοτικού κόστους του Δημοσίου, ουδείς άλλος όρος τίθεται από το Σύνταγμα για το κύρος των σχετικών ρυθμίσεων και, δη, προηγούμενη εκπόνηση μελέτης επιπτώσεων των ρυθμίσεων αυτών στο βιοτικό επίπεδο των θιγόμενων συνταξιούχων κατόπιν συνυπολογισμού και των λοιπών οικονομικών επιβαρύνσεων αυτών. Τούτο δε για τους ακόλουθους λόγους: Όταν ο νομοθέτης, προκειμένου να αντιμετωπίσει οξεία δημοσιονομική κρίση και έχοντας διαγνώσει, υπό ορισμένη σκοπιά, τα αίτια που την προκάλεσαν, επιλέγει, εν μέσω υφέσεως της οικονομίας, ως σχέδιο κατάλληλο κατά την εκτίμησή του, την λήψη ταυτοχρόνως μέτρων περιστολής των δημοσίων δαπανών (μείωση μισθών και συντάξεων, μείωση δαπανών για την δημόσια υγεία, την δημόσια παιδεία κλπ) και αύξησε των δημοσίων εσόδων (επιβολή νέων φόρων, αύξηση των υφιστάμενων κλπ), η πτώση του προ της κρίσεως βιοτικού επιπέδου εκάστου είναι αυτονόητη και αναπόφευκτη. Όταν δε, στο πλαίσιο τέτοιου σχεδίου, αποφασίζεται νομοθετική παρέμβαση στο πεδίο της κοινωνικής ασφαλίσεως συνιστάμενη, μεταξύ άλλων, στη μείωση του εισοδήματος από συντάξεις, ο δικαστικός έλεγχος του σεβασμού της αρχής της αναλογικότητας είναι εφικτός με βάση τις κατ' ιδίαν παραμέτρους της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος (εισοδές και εκροές του ασφαλιστικού κεφαλαίου, λόγος ασφαλισμένων προς συνταξιούχους, δημογραφική γήρανση, αύξηση του προσδόκιμου ζωής, οικονομική ύφεση, ανεργία), τις οποίες λαμβάνει υπ' όψιν ο νομοθέτης και με τις οποίες αιτιολογεί την δράση του - είτε αυτές ανάγονται σε δεδομένα που δεν αποτελούν συμπέρασμα ειδικής μελέτης είτε ανάγονται σε επιστημονικές προβλέψεις με βάση τα δεδομένα αυτά - σε συνδυασμό με τον διακηρυχθέντα στόχο της νομοθετικής παρεμβάσεως. Ο δικαστικός δε έλεγχος του σεβασμού των λοιπών σχετικών συνταγματικών διατάξεων είναι εφικτός με βάση τα χαρακτηριστικά της νομοθετικής ρυθμίσεως. Εκπόνηση ειδικής μελέτης, η οποία, άλλωστε, τα ίδια στοιχεία θα είχε ως βάση, ουδέν ιδιαίτερο θα ήταν σε θέση να προσφέρει στον δικαστικό έλεγχο, είναι δε διάφορα τα ζητήματα αν ορθώς διαγνώσθηκαν τα αίτια και το μέγεθος της κρίσεως, αν επιλέχθηκε το κατάλληλο σχέδιο δράσεως για την αντιμετώπισή της ή αν τα μέτρα που αποφασίσθηκαν εφαρμόσθηκαν με αποτελεσματικό τρόπο, ζητήματα για τα οποία το Σύνταγμα ουδόλως εγγυάται. Περαιτέρω, να μεν κάθε ένα από τα μέτρα περιστολής των δημοσίων δαπανών και αύξησε των δημοσίων εσόδων, τα οποία λαμβάνονται υπό τις προαναφερθείσες συνθήκες, έχει άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στο βιοτικό επίπεδο εκάστου, πλην ο βαθμός των επιπτώσεων αυτών ποικίλλει αναλόγως της προ της κρίσεως οικονομικής καταστάσεως των θιγόμενων και των προσωπικών τους αναγκών. Ως εκ τούτου, παρίσταται ανέφικτη η εκ των προτέρων εκτίμηση, κατόπιν μελέτης, των επιπτώσεων ειδικώς της μειώσεως των συντάξεων στο βιοτικό επίπεδο ομάδας ατόμων τα οποία ως μόνο κοινό χαρακτηριστικό έχουν την απόσυρση από τον εργασιακό βίο. Άλλωστε, το οποιοδήποτε συμπέρασμα μελέτης για τις επιπτώσεις της παρεμβάσεως αυτής στο βιοτικό επίπεδο των θιγόμενων σε συνδυασμό με τα αποτελέσματα των

λοιπών δράσεων, στο πλαίσιο του ίδιου σχεδίου για την αντιμετώπιση της κρίσεως, θα ήταν άχρηστο για την αξιολόγηση της συγκεκριμένης δράσεως, κατά τον δικαστικό έλεγχο, ως σύμφωνης ή μη προς το Σύνταγμα. Πράγματι, το (αυτονόητο) συμπέρασμα ότι μείωση εισοδήματος από συντάξεις, καίτοι, καθ' εαυτή, θεμιτή κατά τους προαναφερθέντες συνταγματικούς κανόνες, επιβαρύνει ακόμη περισσότερο την οικονομική κατάσταση των θιγομένων λόγω της παράλληλης επιβαρύνσεώς τους με αυξημένα φορολογικά βάρη και της διογκώσεως των οικονομικών τους υποχρεώσεων προς τρίτους ουδόλως θα ανέτρεπε την συμφωνία του νομοθετικού αυτού μέτρου προς το Σύνταγμα, όταν μάλιστα προκύπτει ότι ο νομοθέτης επέλεξε να θίξει τις πλέον οικονομικά εύρωστες κατηγορίες συνταξιούχων και, άρα, τις ευρισκόμενες σε καλύτερη θέση να επωμισθούν το σχετικό βάρος, αλλ' ενδεχομένως θα δικαιολογούσε αναθεώρηση των φορολογικών μέτρων ή νομοθετική δράση για την ανακούφιση των πληττομένων από την οικονομική ύφεση.

10. Επειδή, εξ άλλου, μειώθηκε επίσης η Σύμβουλος Ο. Ζύγουρα, η οποία διατύπωσε την ακόλουθη γνώμη: Με την διάταξη του άρθρου 22 παρ. 5 του Συντάγματος, ο συντακτικός νομοθέτης περιέβαλε με συνταγματικό κύρος, εντάσσοντάς την στους σκοπούς του κράτους, την αρχή της κοινωνικής ασφάλισεως με γνώμονα την κάλυψη ολόκληρου του εργαζομένου πληθυσμού της χώρας και την προστασία του ασφαλιστικού κεφαλαίου και ανέθεσε στον κοινό νομοθέτη την εξειδίκευσή της ανάλογα με τις εκάστοτε επικρατούσες οικονομικές συνθήκες. Κατά την επιδίωξη του σκοπού αυτού, ο νομοθέτης έχει ευρεία εξουσία για τη ρύθμιση των σχετικών ζητημάτων και τον ειδικότερο καθορισμό του συστήματος κοινωνικής ασφάλισεως, υποκείμενος μόνο στους περιορισμούς, που επιβάλλονται από άλλες συνταγματικές διατάξεις (ΣτΕ 2197-2200/2010 Ολ., 2180/2004 Ολ.). Η μόνη δέσμευση που επιβάλλεται με την ανωτέρω συνταγματική διάταξη αναφέρεται, όπως έχει κριθεί, στη μορφή του ασφαλιστικού φορέα. Στις περιπτώσεις που ο νόμος καθιερώνει υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, θεσπίζοντας την υποχρεωτική καταβολή εισφοράς είτε εκ μέρους του εργαζομένου, είτε εκ μέρους του εργοδότη. Στις περιπτώσεις αυτές, κατά την έννοια της ανωτέρω συνταγματικής διατάξεως, φορείς της κοινωνικής ασφάλισεως δύνανται να είναι μόνο το κράτος ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΣτΕ 5024/1987 Ολομ., 3096/2001 Ολομ.). Μέσα στο συνταγματικό αυτό πλαίσιο, ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισεως διασφαλίζεται με τη λειτουργία βιώσιμων ασφαλιστικών οργανισμών, οι οποίοι απαιτείται να είναι οικονομικά εύρωστοι για να μπορούν να ανταποκρίνονται στην κατά το Σύνταγμα αποστολή τους. Ειδικότερα, έργο του Κράτους είναι να διασφαλίζει, μέσω των σχετικών ρυθμίσεων, την βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισεως, χάριν και των μελλοντικών γενεών. Έτσι από την συνταγματική αυτή διάταξη προκύπτει ότι ο κοινός νομοθέτης μπορεί να επιφέρει μεταβολές στο σύστημα της κοινωνικής ασφάλισεως και στους όρους και τις προϋποθέσεις χορηγήσεως συντάξεων και άλλων παροχών, μεταβολές, οι οποίες, μάλιστα, είναι δυνατόν να επιβαρύνουν οικονομικά τους ασφαλιστικούς οργανισμούς (όπως ρυθμίσεις με αντικείμενο τη συγχώνευση τέτοιων οργανισμών, την ένταξη νέων κατηγοριών ασφαλισμένων σε αυτούς ή την αύξηση των χορηγουμένων από τους οργανισμούς αυτούς παροχών), μόνο όμως ύστερα από τη σύνταξη από το Κράτος ειδικών μελετών οικονομικού περιεχομένου ή από τους οικείους ασφαλιστικούς φορείς αναλογιστικών μελετών, στις οποίες πρέπει να απεικονίζεται η συνολική οικονομική κατάστασή τους (πρβλ. ΣτΕ 2199/2010 Ολ.). Υποχρέωση χρηματοδότησεως του συστήματος κοινωνικής ασφάλισεως εκ μέρους του Κράτους δεν επιβάλλεται από τις ανωτέρω συνταγματικές διατάξεις, δοθέντος ότι αυτές καταλείπουν στον νομοθέτη την ευχέρεια να προσδιορίζει και να οργανώνει εκάστοτε το σύστημα κοινωνικής ασφάλισεως –άρα και τον τρόπο χρηματοδοτήσεώς του. Παρέχουν, όμως, εν πάση περιπτώσει, κατ' αρχήν, οι διατάξεις αυτές συνταγματικό έρεισμα σε χρηματοδότηση εκ μέρους του Κράτους, τυχόν πρόβλεψη της οποίας απόκειται στην ευχέρεια του κοινού νομοθέτη, δεδομένου ότι, πάντως, κατά τα προεκτεθέντα, η κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων εντάσσεται με αυτές στους σκοπούς του κράτους. Από την ανωτέρω συνταγματική διάταξη, εξ άλλου, δεν συνάγεται ότι είναι υποχρεωτική η πρόβλεψη στο νόμο της προηγουμένης συντάξεως τέτοιων οικονομικών ή αναλογιστικών μελετών από το κράτος ή τους ασφαλιστικούς φορείς όταν λαμβάνεται ένα συγκεκριμένο γενικού χαρακτήρος μέτρο περιορισμού (περικοπής) συνταξιοδοτικών παροχών στο πλαίσιο γενικότερου πλέγματος αμέσων μέτρων οικονομικής πολιτικής, ούτε ότι η προηγουμένη κατάρτιση αναλογιστικών μελετών αποτελεί ουσιώδη τύπο ή αναγκαίο όρο ή απαραίτητη προϋπόθεση για τη λήψη τέτοιας φύσεως νομοθετικών μέτρων (ΣτΕ 1285/2012). Περαιτέρω, από την ανωτέρω συνταγματική διάταξη δεν επιβάλλεται στο κράτος υποχρέωση να διατηρή σε ωρισμένο ύψος τις καταβαλλόμενες κοινωνικές παροχές. Ειδικότερα, δεν εμποδίζεται, από την διάταξη αυτή, ο νομοθέτης να μεταβάλει το ύψος των καταβλητέων συντάξεων και μάλιστα επί τα χείρω, αν τούτο επιβάλλεται εκ λόγων δημοσίου συμφέροντος. Τέτοιος λόγος δημοσίου συμφέροντος δε, είναι εν πάση περιπτώσει και η ανάγκη διασφάλισεως της βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος, την οποία επιβάλλει, κατά τα προεκτεθέντα, η ειδικότερη αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών που διέπει το δικαίο της κοινωνικής ασφάλισεως. Τούτο παρίσταται ιδιαίτερος επιτακτικό σε περιπτώσεις κρίσεως

χρέους, εφ' όσον για την στήριξη του ασφαλιστικού συστήματος διατίθεται σημαντικό μέρος των κρατικών πόρων. Η τυχόν μείωση των συνταξιοδοτικών παροχών, στις περιπτώσεις αυτές, όμως, δεν δύναται να χωρήσει παρά μόνον βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, στο πλαίσιο των συνταγματικών αρχών της ισότητας και της αναλογικότητας. Απαιτείται, επομένως, εκ των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων, σε περίπτωση που λόγοι δημοσίου συμφέροντος επιβάλλουν μείωση των προβλεπόμενων συνταξιοδοτικών και εν γένει ασφαλιστικών παροχών, η μείωση αυτή να μην υπερβαίνει το απολύτως αναγκαίο για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού μέτρο και να μην θίγει τον πυρήνα του σχετικού δικαιώματος, κάτι το οποίο διασφαλίζεται και με την διατήρηση –και μετά τις τυχόν μειώσεις– ενός ελαχίστου ποσοστού αναπληρώσεως των συντάξεων. Απαιτείται, δηλαδή, να διατηρήται η στοιχειώδης αντιστοιχία της καταβαλλομένης συνταξιοδοτικής παροχής με τις ελάχιστες απαιτήσεις αξιοπρεπούς διαβιώσεως του ενδιαφερομένου, εν όψει και της οικονομικοκοινωνικής θέσεως την οποία αυτός κατείχε, όταν ευρίσκετο στην ενέργεια, καθώς, επίσης, και δή, ειδικώς προκειμένου περί της επικουρικής ασφάλισως, οι καταβαλλόμενες ασφαλιστικές παροχές να μην τελούν σε προφανή δυσαναλογία με τις καταβληθείσες από τους ενδιαφερομένους, εν όσω ήσαν στην ενέργεια, εισφορές.

11. Επειδή, στο πλαίσιο της επισημοποιηθείσης από τον Ιανουάριο του 2010 δημοσιονομικής κρίσεως και μετά τη διαπίστωση, με την 2010/182 απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 16ης Φεβρουαρίου 2010 (L 83/13), της καταστάσεως υπερβολικού ελλείμματος, στην οποία είχε περιέλθει η Ελληνική Δημοκρατία, καθώς και της ανάγκης λήψεως μέτρων για τη μείωση αυτού, θεσπίστηκε ο ν. 3845/2010 «Μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη-μέλη της Ζώνης του ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο» (Α' 65/6.5.2010), στο άρθρο τρίτο του οποίου περιελήφθησαν τα πρώτα μέτρα σχετικά με την περικοπή συντάξεων. Ειδικότερα, το άρθρο αυτό ορίζει, στην παράγραφο 10 (όπως η παρ. αυτή αντικαταστάθηκε από τότε που ίσχυσε με το άρθρο 24 Ν. 4038/2012, Α' 14, 2.2.2012), ότι «Τα επιδόματα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και το επίδομα αδείας, που προβλέπονται από οποιαδήποτε γενική ή ειδική διάταξη νόμου ή κανονιστικής πράξης, για τους συνταξιούχους και βοηθηματούχους όλων των Φορέων Κύριας Ασφάλισης, με εξαίρεση τους συνταξιούχους του Ο.Γ.Α., χορηγούνται εφόσον ο δικαιούχος έχει υπερβεί το 60ό έτος της ηλικίας και το ύψος τους καθορίζεται ως εξής: α) Το επίδομα εορτής Χριστουγέννων, στο ποσό των τετρακοσίων (400) ευρώ. β) Το επίδομα εορτής Πάσχα, στο ποσό των διακοσίων (200) ευρώ. γ) Το επίδομα αδείας, στο ποσό των διακοσίων (200) ευρώ. Ειδικά για τους συνταξιούχους που λαμβάνουν σύνταξη γήρατος ή αναπηρίας ή λόγω θανάτου, το ποσό της οποίας είναι μικρότερο των τετρακοσίων (400) ευρώ, τα επιδόματα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα, καθώς και το επίδομα αδείας, δεν μπορούν να είναι μεγαλύτερα των ποσών που ελάμβαναν με βάση τις προϊσχύουσες του ν. 3845/2010 διατάξεις...», στην παράγραφο 11, ότι «από το όριο ηλικίας που προβλέπεται στην προηγούμενη παράγραφο εξαιρούνται όσοι εξ ιδίου δικαιώματος λαμβάνουν σύνταξη λόγω αναπηρίας ή με το καθεστώς των βαρέων και ανθυγιεινών ή των οικοδομικών επαγγελμάτων, καθώς και οι δικαιούχοι εκ μεταβιβάσεως, εφόσον οι τελευταίοι: α) είναι δικαιούχοι λόγω θανάτου συζύγου, ή β) δεν έχουν υπερβεί το 18ο έτος ή αν σπουδάζουν, το 24ο έτος της ηλικίας τους, ή γ) είναι ανίκανοι για άσκηση οποιουδήποτε βιοποριστικού επαγγέλματος σε ποσοστό μεγαλύτερο του 67%», στην παράγραφο 12, ότι «αν καταβάλλονται στο ίδιο πρόσωπο δύο κύριες συντάξεις από οποιονδήποτε ασφαλιστικό φορέα κύριας ασφάλισης, τα επιδόματα της παραγράφου 10 καταβάλλονται μόνο από τον φορέα που καταβάλλει την μεγαλύτερη σύνταξη», στην παράγραφο 13, ότι «αν στη σύνταξη συντρέχουν περισσότεροι του ενός δικαιούχοι εκ μεταβιβάσεως, το ποσό των επιδομάτων επιμερίζεται αναλόγως στα συνδικαιούχα πρόσωπα» και, στην παράγραφο 14, ότι «τα επιδόματα της παραγράφου 10 δεν καταβάλλονται, εφόσον οι καταβαλλόμενες συντάξεις, συμπεριλαμβανομένων και των επιδομάτων της παραγράφου 10, υπολογιζόμενες σε δωδεκάμηνη βάση υπερβαίνουν κατά μήνα, τα δύο χιλιάδες πεντακόσια (2.500) ευρώ. Αν με την καταβολή των επιδομάτων της παραγράφου 10, οι καταβαλλόμενες συντάξεις υπερβαίνουν το ύψος αυτό, τα επιδόματα της παραγράφου 10 καταβάλλονται μέχρι του ορίου των δύο χιλιάδων πεντακοσίων (2.500) ευρώ, με ανάλογη μείωσή τους». Στον ανωτέρω νόμο προσαρτήθηκαν ως Παραρτήματα III και IV, αντιστοίχως, το «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής- 3 Μαΐου 2010» και το «Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής- 3 Μαΐου 2010», που αποτελούν τα δύο από τα τρία μέρη, από τα οποία απαρτίζεται το «Μνημόνιο Συνεννόησης» (Memorandum of Understanding), που υπεγράφη στις 3.5.2010 αφ' ενός από τον Υπουργό Οικονομικών και το Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, ως εκπροσώπους της Ελληνικής Δημοκρατίας, και αφ' ετέρου από τον Επίτροπο Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων, ως εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ενεργούσης για λογαριασμό των κρατών – μελών της Ευρωζώνης. Όπως δε έχει κριθεί (Ολ. ΣτΕ 668/2012, σκ. 28), το εν λόγω Μνημόνιο Συνεννόησης δεν αποτελεί διεθνή συνθήκη, αλλά «το πρόγραμμα της Ελληνικής Κυβερνήσεως, με το οποίο καθορίζονται οι στόχοι της γενικότερης πολιτικής της και τα μέσα

επιτεύξεώς τους για την επόμενη τριετία, καθώς και το χρονοδιάγραμμα για την θέσπιση των μέτρων αυτών, προς το σκοπό της αντιμετώπισης της, κατά την Κυβέρνηση, συντρεχούσης κατά τον χρόνο της εξαγγελίας του εν λόγω προγράμματος οξείας δημοσιονομικής κρίσεως και του κινδύνου χρεοκοπίας της χώρας με την ενεργοποίηση και του αποφασισθέντος, στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, ευρωπαϊκού μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας». Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του ανωτέρω ν. 3845/2010, «το αίτημα της Κυβέρνησης για ενεργοποίηση αυτού του μηχανισμού αποτέλεσε πράξη ευθύνης και ιστορική υποχρέωση απέναντι στον κίνδυνο κατάρρευσης της οικονομίας λόγω αδυναμίας δανεισμού. Η προσφυγή στο μηχανισμό ήταν το τελευταίο καταφύγιο για να αποτραπεί η χρεοκοπία της χώρας. Ταυτόχρονα η ανάγκη προσφυγής στο μηχανισμό στήριξης μας οδηγεί στην ανάγκη να λάβουμε πρόσθετα μέτρα, για να εγγυηθούν οι εταίροι μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο τη χρηματοδότηση των αναγκών μας, αλλά και για να βγούμε ασφαλείς από την κρίση. Το πρόγραμμα σταθερότητας που σχεδιάστηκε και τα πρόσθετα μέτρα που προτείνονται με το σχέδιο νόμου, θέτουν σε εφαρμογή τον μηχανισμό στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη-μέλη της ευρωζώνης και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο με την παροχή χρηματοδότησης ... Το μακροοικονομικό σενάριο προβλέπει ύφεση 4% το 2010 και επιστροφή σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης από το 2012 και μετά. ... τα μέτρα που προτείνονται είναι επώδυνα. Είναι όμως απαραίτητα για να προστατευθεί το υπέρτερο δημόσιο συμφέρον, που υπό τις παρούσες πρωτόγνωρες ιστορικά δυσμενείς συνθήκες της οικονομίας είναι και εθνικό συμφέρον. Είναι απαραίτητα για να αυξηθούν τα έσοδα, να περιοριστούν οι δαπάνες, να συνεχιστεί η λειτουργία του κράτους, να διατηρηθεί η δυνατότητα να καταβάλλονται μισθοί και συντάξεις χωρίς να υποθηκεύεται το μέλλον των επόμενων γενεών. Για να μπορέσει να ανταποκριθεί το κράτος στις συνταγματικές του υποχρεώσεις: να παρέχει ασφάλεια, υγεία, παιδεία και να ασκεί κοινωνική πολιτική ... Με τα μέτρα που προτείνονται οι Έλληνες πολίτες θα υποστούν θυσίες. Όμως η εναλλακτική πορεία θα ήταν η κατάρρευση και η καταστροφή. Τα μέτρα που η κυβέρνηση προτείνει, επιφέρουν μείωση του εισοδήματος των εργαζομένων στο Δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, αλλά και των συνταξιούχων. Καταβλήθηκε τεράστια προσπάθεια κατά τη διάρκεια της διαπραγμάτευσης, ώστε να θιγούν όσο γίνεται λιγότερο τα χαμηλά και μεσαία επίπεδα μισθών και συντάξεων, ...». Εξ άλλου, στο «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής- 3 Μαΐου 2010» αναφέρονται τα εξής: «I. ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ: 1. Η οικονομική ύφεση εντάθηκε το 2010. Το πραγματικό ΑΕΠ της Ελλάδας μειώθηκε κατά 2% το 2009 και οι δείκτες υποδεικνύουν ότι η οικονομική δραστηριότητα θα αποδυναμωθεί περαιτέρω το 2010 ... 2. ... Λόγω της υιοθέτησης αδύναμων πολιτικών εσόδων και χαλαρής φορολογικής διαχείρισης, ..., τα έσοδα μειώθηκαν αισθητά. Οι δαπάνες, εντωμεταξύ, αυξήθηκαν σημαντικά, ιδιαίτερα για μισθούς και επιδόματα, ... Το έλλειμμα εκτινάχθηκε στο εκτιμώμενο 13,6% του ΑΕΠ ενώ το δημόσιο χρέος αυξήθηκε σε πάνω από 115% του ΑΕΠ το 2009 ... 3. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα έχει επηρεαστεί αρνητικά... 4. (...) II. ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ: 5. Οι κύριοι στόχοι του προγράμματος είναι η διόρθωση των δημοσιονομικών και εξωτερικών ανισορροπιών και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης ... 6. Η κυβέρνηση προβλέπει μία εκτεταμένη περίοδο προσαρμογής: Ο ρυθμός ανάπτυξης του πραγματικού ΑΕΠ προβλέπεται ότι θα περιοριστεί σημαντικά το 2010-2011, αλλά αναμένεται να ανακάμψει σταδιακά στη συνέχεια. Το οικονομικό πρόγραμμα βασίζεται στην υπόθεση αρνητικής ανάπτυξης 4% το 2010 και 2½ % το 2011 ... III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ: 7. ... Η εισοδηματική πολιτική και η πολιτική κοινωνικής προστασίας πρέπει να στηρίξουν την προσπάθεια για δημοσιονομική προσαρμογή και την επανάκτηση της ανταγωνιστικότητας. Η προσαρμογή των εισοδημάτων σε βιώσιμα επίπεδα είναι αναγκαία για τη στήριξη της δημοσιονομικής διόρθωσης και της μείωσης του πληθωρισμού σε επίπεδα κάτω από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, καθώς και για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας κόστους και τιμών σε μόνιμη βάση. Τα προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης θα πρέπει να ενδυναμωθούν για να αντιμετωπίσουν υποβόσκουσες διαρθρωτικές ανισορροπίες που οφείλονται στη γήρανση του πληθυσμού, ... Καθώς οι μεγαλύτερες υπερβάσεις ετησίως στον προϋπολογισμό προέρχονται συστηματικά από τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης, οι μεταρρυθμίσεις για την περιφρούρηση της βιωσιμότητας του συστήματος δεν μπορούν πλέον να αναβληθούν... 8. Η κυβέρνηση δεσμεύεται σε δίκαιη κατανομή του κόστους προσαρμογής. Η δέσμευση για την προστασία των πιο ευάλωτων από τις συνέπειες της οικονομικής ύφεσης λαμβάνεται υπόψη στο σχεδιασμό των πολιτικών προσαρμογής. Στην εξυγίανση των δημοσιονομικών, μεγαλύτερη θα είναι η συνεισφορά από όσους δεν έχουν κατά παράδοση συμβάλει με το μερίδιο που τους αναλογεί στη φορολογική επιβάρυνση ... : Μειώσεις στις συντάξεις: η απάλειψη της 13ης και της 14ης σύνταξης αντισταθμίζεται για όσους λαμβάνουν λιγότερο από €2500 μηνιαίως με την υιοθέτηση ενός νέου ενιαίου επιδόματος €800 ετησίως. Η μείωση βαραίνει περισσότερο όσους λαμβάνουν υψηλότερες συντάξεις. ... Επιπλέον, οι ελάχιστες συντάξεις και τα οικογενειακά επιδόματα δε θα περικοπούν ... 11. ... Για το υπόλοιπο του 2010, ... τα τρία σημαντικότερα άμεσα μέτρα είναι η άμεση μείωση του λογαριασμού μισθοδοσίας του δημοσίου τομέα και των δαπανών για πληρωμές συντάξεων... 12. Για το 2011 και

μετά έχουν προσδιοριστεί επιπλέον μέτρα αύξησης των εσόδων και μείωσης των δαπανών προκειμένου να εξασφαλιστούν οι δημοσιονομικοί στόχοι. ... Οι δαπάνες θα μειωθούν κατά ένα ισοδύναμο γύρω στο 7% του ΑΕΠ μέχρι το 2013 ... οι δαπάνες από μισθούς και επιδόματα θα πρέπει να περιοριστούν ... 13. Εκτός από αυτά τα άμεσα δημοσιονομικά μέτρα για τον προϋπολογισμό, η κυβέρνηση έχει επίσης δρομολογήσει μια σειρά σημαντικών διαρθρωτικών δημοσιονομικών μεταρρυθμίσεων. Αυτές θα ενισχύσουν τη βιωσιμότητα, συμβάλλοντας στην ενίσχυση του ελέγχου επί των εσόδων και των δαπανών: • Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση: Το σημερινό συνταξιοδοτικό σύστημα δεν είναι βιώσιμο και θα περιέλθει σε αδυναμία πληρωμών εάν δεν ληφθούν υπεύθυνα μέτρα προκειμένου να τεθεί σε μια υγιή βάση. Η κυβέρνηση έχει ξεκινήσει μια μεταρρύθμιση η οποία θα πρέπει να εγκριθεί πριν από τα τέλη Ιουνίου 2010. Η Εθνική Αναλογιστική Αρχή θα εκπονήσει μια μελέτη προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι παράμετροι του νέου συστήματος διασφαλίζουν μακροπρόθεσμη αναλογιστική ισορροπία. Τα υπάρχοντα ασφαλιστικά ταμεία θα συγχωνευθούν σε τρία. Η μεταρρύθμιση θα εισάγει ένα νέο σύστημα το οποίο θα βασίζεται στην ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ εισφορών και παροχών, με ενιαίους κανόνες που θα ισχύουν κατ' αναλογία σε όλους τους σημερινούς και μελλοντικούς εργαζόμενους. Η κανονική ηλικία συνταξιοδότησης θα οριστεί στα 65 έτη, αυξανόμενη παράλληλα με το προσδόκιμο ζωής. Οι παροχές θα πρέπει να τιμαριθμοποιούνται. Η μεταρρύθμιση επίσης θα περιορίσει την πρόωγη συνταξιοδότηση, ακόμα και για τους ασφαλισμένους προ του 1993, και θα περιορίσει τον κατάλογο των βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματιών. Το νέο σύστημα θα προβλέπει επίσης μια σύνταξη κοινωνικού χαρακτήρα με εισοδηματικά κριτήρια για όλους τους πολίτες που βρίσκονται πάνω από την κανονική ηλικία συνταξιοδότησης, ώστε να παρέχεται ένα σημαντικό δίκτυο ασφαλείας, συμβατό με τη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών ...» Παραλλήλως, στο «Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής - 3 Μαΐου 2010» αναφέρονται τα ακόλουθα: «Οι τριμηνιαίες εκταμιεύσεις της διμερούς οικονομικής βοήθειας από τα Κράτη-Μέλη της Ευρωζώνης θα βασίζονται σε τριμηνιαίους απολογισμούς των προϋποθέσεων για όλη τη χρονική διάρκεια της συμφωνίας. Η αποδέσμευση των δόσεων θα βασίζεται στην τήρηση των ποσοτικών κριτηρίων επιδόσεων και στη θετική αξιολόγηση της προόδου στα κριτήρια πολιτικής του Μνημονίου Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής (ΜΟΧΠ) και αυτού του Μνημονίου, ... Πριν από την καταβολή των δόσεων, οι αρχές πρέπει να παρέχουν μια έκθεση συμμόρφωσης σχετικά με την εκπλήρωση των προϋποθέσεων. 1. Ενέργειες για τον πρώτο απολογισμό (να έχουν ολοκληρωθεί ως το τέλος του δεύτερου τριμήνου 2010): i. Δημοσιονομική Εξυγίανση: ... -Μείωση των δώρων Πάσχα, Χριστουγέννων και επιδόματος αδείας που καταβάλλονται στους συνταξιούχους, με ταυτόχρονη προστασία αυτών που λαμβάνουν χαμηλότερες συντάξεις, με τις καθαρές εξοικονομήσεις να ανέρχονται σε 1.900 εκ. ευρώ για ένα πλήρες έτος (1.500 εκ. ευρώ το 2010)· ... - Μείωση των υψηλότερων συντάξεων, με στόχο την εξοικονόμηση 500 εκ. ευρώ για ένα πλήρες έτος (350 εκ. ευρώ το 2010)· ... 2. Ενέργειες για τη δεύτερη αξιολόγηση (να έχουν ολοκληρωθεί ως το τέλος του τρίτου τριμήνου 2010): i. ... ii. Διαρθρωτικές δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις: ... Το Κοινοβούλιο θα υιοθετήσει τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος προκειμένου να εξασφαλιστεί μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα η βιωσιμότητά του ... Η μεταρρύθμιση θα πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία: ... -Μείωση του ανώτατου ορίου στις συντάξεις· ... -Μείωση των συνταξιοδοτικών παροχών (κατά 6% ετησίως) για τα άτομα που συνταξιοδοτούνται μεταξύ των ηλικιών 60 και 65, με περίοδο συνεισφορών μικρότερη των 40 ετών· ...».

12. Επειδή, ακολούθησε ο ν. 3863/2010 με τίτλο «Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις ερνασιακές σχέσεις» (Α' 115/15.7.2010). Στο άρθρο 1 του νόμου αυτού ορίσθηκε ότι «1. Το Δημόσιο εγγυάται τη βιωσιμότητα του Ασφαλιστικού Συστήματος της χώρας με σκοπό τη διασφάλιση αξιοπρεπούς σύνταξης για κάθε δικαιούχο. 2. Βασική σύνταξη: Το ποσό της σύνταξης που δεν αναλογεί σε ασφαλιστικές εισφορές και χορηγείται μετά την 1.1.2015, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος αυτός. 3. Αναλογική σύνταξη: Το ποσό της σύνταξης που αναλογεί στο ύψος των ασφαλιστικών εισφορών για τα έτη ασφάλισης, από 1.1.2011 και εφεξής, κάθε ασφαλισμένου που θεμελιώνει δικαίωμα σύνταξης μετά την 1.1.2015 σε φορείς κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο. Το αναλογικό ποσό σύνταξης βαρύνει τους προϋπολογισμούς των ασφαλιστικών οργανισμών κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο για τους ασφαλισμένους του Δημοσίου. 4. ...» και στο άρθρο 2 ότι «1. Από 1.1.2015 και εφεξής καθιερώνεται βασική σύνταξη. Το ύψος της βασικής σύνταξης, για το έτος 2010, καθορίζεται στο ποσό των τριακοσίων εξήντα (360,00) ευρώ μηνιαίως, για δώδεκα μήνες και αναπροσαρμόζεται σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 11 του νόμου αυτού. 2. Την ανωτέρω βασική σύνταξη δικαιούνται: Α. Οι ασφαλισμένοι των οργανισμών κύριας ασφάλισης, πλην ΟΓΑ, καθώς και οι τακτικοί υπάλληλοι και λειτουργοί του Δημοσίου ... που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από την 1.1.2015 και εφεξής». Περαιτέρω, στο άρθρο 37 του ίδιου νόμου ορίσθηκαν τα ακόλουθα: «Από 1.1.2011 και εφεξής οι Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και το NAT επιχορηγούνται με βάση την ισχύουσα νομοθεσία και ειδικά για τα

έτη 2010-2013, τηρουμένων των στόχων του Προγράμματος Σταθερότητας και Ανάπτυξης και του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας (ν. 3845/2010). Από 1.1.2015 το κράτος αναλαμβάνει τη χρηματοδότηση της βασικής σύνταξης όλων των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και του NAT, πλην των Ε.Τ.Α.Α., Ε.Τ.Α.Π.-Μ.Μ.Ε. και του συστήματος ασφάλισης προσωπικού της Τράπεζας της Ελλάδος. Το ποσό αυτό επιμερίζεται στους οργανισμούς ανάλογα με τον αριθμό των δικαιούχων και των ποσών που καταβάλλονται...». Εξ άλλου, στο άρθρο 38 του αυτού ως άνω νόμου, όπως η μεν παρ. 1 αυτού τροποποιήθηκε από τα άρθρα 138 παρ. Β περ. 10 του ν. 4052/2012 και 30 παρ. 3 του ν. 4075/2012 (Α' 89, 11.4.2012) η δε παρ. 3 από το άρθρο 37 παρ. 2 α του ν. 3996/2011, Α' 170, 5.8.2011, ορίσθηκαν τα εξής: «1. Από 1.8.2010 θεσπίζεται Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΑΣ) η οποία τηρείται σε λογαριασμό με οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια, στο Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ) το οποίο συστάθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 149 του ν. 3655/2008 (ΦΕΚ 58 Α'). Σκοπός του Λογαριασμού είναι η κάλυψη ελλειμμάτων των κλάδων κύριας σύνταξης Φ.Κ.Α., καθώς και η χρηματοδότηση του προγράμματος "Πρόγραμμα κατ' οίκον φροντίδας συνταξιούχων". 2. Η Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων παρακρατείται μηνιαία κατά την καταβολή της σύνταξης από τις συντάξεις κύριας ασφάλισης των συνταξιούχων του Δημοσίου, NAT και των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (Φ.Κ.Α.) αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης υπολογίζεται στο συνολικό ποσό της σύνταξης και καθορίζεται ως εξής: α. Για συντάξεις από 1.400,01 € έως 1.700,00 €, ποσοστό 3% β. Για συντάξεις από 1.700,01 € έως 2.000,00 €, ποσοστό 4% γ. Για συντάξεις από 2.000,01 € έως 2.300,00 €, ποσοστό 5% δ. Για συντάξεις από 2.300,01 € έως 2.600,00 €, ποσοστό 6% ε. Για συντάξεις από 2.600,01 € έως 2.900,00 €, ποσοστό 7% στ. Για συντάξεις από 2.900,01 € έως 3.200,00 €, ποσοστό 8% ζ. Για συντάξεις από 3.200,01 € έως 3.500,00 €, ποσοστό 9% η. Για συντάξεις από 3.500,01 € και άνω, ποσοστό 10%. 3.α. Για την πρώτη κατηγορία το ποσό της σύνταξης μετά την παρακράτηση της εισφοράς δεν μπορεί να υπολείπεται των χιλίων τετρακοσίων ευρώ (1.400 €). β. ... γ. Εξαιρούνται της παρακράτησης της Ειδικής Εισφοράς οι συνταξιούχοι που λαμβάνουν το εξωϊδρυματικό επίδομα του άρθρου 42 του ν. 1140/1981 (Α' 68), όπως ισχύει, καθώς και οι συνταξιούχοι της παρ. 3 του άρθρου 42 του ν. 1140/1981, όπως ισχύει, και της παρ. 2 του άρθρου 30 του ν. 2084/1992 (Α' 165), που λαμβάνουν προσαύξηση της κύριας σύνταξης τους λόγω απόλυτης αναπηρίας. δ. ... ε. ... 4. Τα ποσά που παρακρατούνται με ευθύνη του Δημοσίου, του NAT και των Φ.Κ.Α. αποδίδονται στο Λογαριασμό του ΑΚΑΓΕ το αργότερο μέχρι το τέλος του επομένου, από την παρακράτηση, μήνα. 5. Η οικονομική και λογιστική λειτουργία του Λογαριασμού της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων είναι η ίδια με αυτή που ισχύει για το Α.Κ.Α.Γ.Ε.. Τα κεφάλαια του Λογαριασμού επενδύονται στο Κοινό Κεφάλαιο Τραπεζής Ελλάδος. 6. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης καθορίζεται: α) η διαδικασία απόδοσης της εισφοράς στο Λογαριασμό και β) η διαδικασία μεταφοράς των ποσών στους Φ.Κ.Α.. Με όμοια απόφαση καθορίζεται το ύψος του ποσού που απαιτείται κάθε φορά για κάλυψη του ελλείμματος του κλάδου κύριας σύνταξης. 7. Μετά την 1.1.2015 τα ποσά της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων μεταφέρονται στο Α.Κ.Α.Γ.Ε. και αποτελούν έσοδο του Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης Γενεών...». Τέλος, στο άρθρο 39 του ν. 3863/2010 ορίσθηκαν τα εξής: «1. Από 1.1.2011 η σύνταξη και οι λοιπές συνταξιοδοτικές παροχές που καταβάλλονται στους δικαιούχους όλων των Ασφαλιστικών Οργανισμών κύριας και επικουρικής ασφάλισης, διαχωρίζονται λογιστικά στο οργανικό και στο προνοιακό τμήμα. 2. Για την τήρησή τους διατηρούνται δύο αυτοτελείς λογιστικοί λογαριασμοί με την ονομασία «Λογαριασμός Οργανικού Ποσού» και «Λογαριασμός Συμπληρωματικού- Προνοιακού Ποσού» με διαφορετικούς κωδικούς, οι οποίοι εγγράφονται στους Προϋπολογισμούς των κατ' ιδίαν Ασφαλιστικών Οργανισμών και Τομέων αντίστοιχα. Το ποσό της καταβαλλόμενης σύνταξης στον δικαιούχο εξακολουθεί να αποτελείται από το συνολικό άθροισμα των δύο ανωτέρω τμημάτων. 3. Προνοιακές παροχές αποτελούν: το Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (άρθρο 24 του ν. 2556/1997, όπως ισχύει), το Εξωϊδρυματικό Επίδομα και το Επίδομα Απολύτου Αναπηρίας του άρθρου 42 του ν. 1140/1981 (ΦΕΚ 68 Α') όπως ισχύει, το Συμπληρωματικό- Προνοιακό ποσό της σύνταξης, καθώς και κάθε άλλη παροχή, η οποία απονέμεται από τους Ασφαλιστικούς Οργανισμούς χωρίς την καταβολή ασφαλιστικής εισφοράς». Στην αιτιολογική έκθεση του ν. 3863/2010 αναφέρεται ότι αυτός «συνιστά τη θεσμική απάντηση της Πολιτείας σε μία χρόνια, διαρκώς επιδεινούμενη και ήδη πλέον ανεξέλεγκτη κρίση: την κρίση του ασφαλιστικού μας συστήματος...». Περαιτέρω, αναφέρεται ότι με το νόμο επιχειρείται «ριζικός μετασχηματισμός» του συστήματος, που «έχει ως αφετηρία και βάση του την αποσαφήνιση των ρόλων που διαδραματίζουν στα ασφαλιστικά μας πράγματα το κράτος, οι κοινωνικοί εταίροι και ο κάθε εργαζόμενος ξεχωριστά. Η αποσαφήνιση των ρόλων γίνεται κυρίως με τη διάκριση μεταξύ ασφάλισης και αλληλεγγύης. Σκοπός μας είναι να καταστούν απολύτως σαφή στους συμπολίτες μας δύο πράγματα: τι υποχρεούνται να εισφέρουν και τι δικαιούνται να προσδοκούν. Θεμέλιο του συστήματος είναι η διάκριση ... μεταξύ βασικής και αναλογικής σύνταξης. ... πρόκειται για κεφαλαιώδη

τομή που εκλογικεύει το συνταξιοδοτικό μας σύστημα διαχωρίζοντας τις προνοιακού τύπου παροχές από τις κατά κυριολεξία συντάξεις. Οι πρώτες... συνιστούν έκφραση της κοινωνικής αλληλεγγύης... Οι δεύτερες αποτελούν παροχές των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης προς τους ασφαλισμένους τους, ήτοι αναλογική ανταπόδοση για τις εισφορές που κατέβαλαν κατά τη διάρκεια του ασφαλιστικού τους βίου. Η βασική σύνταξη αποτελεί έμπρακτη εφαρμογή της αρχής της διανεμητικής δικαιοσύνης, η δε αναλογική έμπρακτη εφαρμογή της αρχής της ανταποδοτικής δικαιοσύνης. ... Ως έμπρακτη τήρηση της αρχής της διαγενεακής αλληλεγγύης λαμβάνεται πρόνοια, ώστε να διαφυλαχθούν οι πόροι του συστήματος προς όφελος όχι μόνο της παρούσας αλλά και των μελλοντικών γενεών. ... Η συνεχής μετακύλιση, μέσω του δανεισμού και της διόγκωσης των ελλειμμάτων, όλων των βαρών στις μέλλουσες γενεές, αλλά και η άρνηση της Πολιτείας να λάβει τα αναγκαία διορθωτικά μέτρα, συνιστούν ευθεία προσβολή της ισότητας των γενεών και πράξη ασύγγνωστης πολιτικής ανευθυνότητας και κοινωνικής αδικίας. ... Η χώρα βρίσκεται σε περίοδο έκτακτης ανάγκης. ... Με το νέο συνταξιοδοτικό σύστημα ... δεν ανασυγκροτούμε μόνο το θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης, διασώζοντάς τον από την κατάρρευση ..., αλλά ... συμβάλλουμε στην επίτευξη ενός εξίσου χρήσιμου και πλέον επιτακτικού στόχου, που είναι η αποφυγή της χρεοκοπίας, η εξυγίανση των δημοσιονομικών της χώρας και η είσοδος σε μια νέα περίοδο βιώσιμης ανάπτυξης. ... Το βαρύ έργο που επιωμιζόμαστε συμπύπτει με δύο σημεία καμπίης της νεώτερης οικονομικής ιστορίας. Το πρώτο είναι η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση ... Το δεύτερο είναι η δραματική κατάσταση των εθνικών μας δημοσιονομικών μεγεθών. Συνέπεια ... είναι ότι ... ο δανεισμός πλέον δεν προσφέρεται ...». Περαιτέρω, στην αιτιολογική έκθεση του ν. 3863/2010 ως μείζονες παράμετροι της ασφαλιστικής κρίσης αναφέρονται «η δημογραφική, η δημοσιονομική και η αναπτυξιακή, ... κοινές σε όλες τις χώρες της Ευρώπης». Επισημαίνεται, όμως, ότι «...στην περίπτωση της Ελλάδας ... χρόνιες ενδημικές και κρίσιμες ανεπάρκειες ..., όπως η δύσκαμπτη και γραφειοκρατική δομή των ασφαλιστικών οργανισμών, η πέραν κάθε ελέγχου έκταση της εισφοροδιαφυγής και της εισφοροκλοπής, το πελατειακό πολιτικό σύστημα (λ.χ. με τις ανά καιρούς εθελούσιες εξόδους και τις αναγνωρίσεις πλασματικού συντάξιμου χρόνου), η κατά καιρούς διαφθορά αλλά και η σπατάλη συνετέλεσαν και συντελούν τα μέγιστα στην υπονόμηση της βιωσιμότητας του συστήματος ... Το Υπουργείο Εργασίας καλείται να οργανώσει την ομαλή μετάβαση από το νυν στο νέο σύστημα χωρίς να αντλήσει επιπρόσθετους πόρους από τον κρατικό προϋπολογισμό. Υπό τις παρούσες συνθήκες, όπως είναι προφανές, τέτοια δυνατότητα δεν υπάρχει. Το γεγονός αυτό μας ανάγκασε να αναζητήσουμε εκείνο το είδος της μετάβασης το οποίο δεν θα είχε ως συνέπεια του μεγάλες πρόσθετες δαπάνες. Και να αναζητήσουμε ταυτοχρόνως, την αυτοχρηματοδότηση του υφισταμένου ασφαλιστικού συστήματος με συμβολή των συνταξιούχων από ένα επίπεδο σύνταξης και άνω, στην αντιμετώπιση των τρεχουσών οικονομικών δυσχερειών. ...». Τέλος, ειδικώς ως προς το άρθρο 38, η αιτιολογική έκθεση του ν. 3863/2010 αναφέρει ότι «...η επιβολή ειδικής εισφοράς υπό μορφή περιορισμού σε ορισμένου ύψους συντάξεις στοχεύει να εξομαλύνει τις δημοσιονομικές υπερβάσεις από τις οποίες μαστιζόμαστε ο Κρατικός Προϋπολογισμός όσον αφορά τους ΦΚΑ με την σε τακτά χρονικά διαστήματα κάλυψη των ελλειμμάτων τους, χωρίς να θίγεται η περιουσιακή κατάσταση εκάστου δικαιούχου, αφού, τελικώς, αυτός θα είναι ο αποδέκτης της σχετικής ωφέλειας, η οποία θα συντελέσει στην αύξηση ή και στη διατήρηση σε όσο το δυνατό μεγαλύτερο ύψος της σύνταξης που λαμβάνει (μελλοντική ανταποδοτικότητα του συστήματος) ... η Ε.Α.Σ. επιβάλλεται με κριτήρια κοινωνικής δικαιοσύνης και δίκαιης κατανομής των βαρών. Επιβάλλεται δε, προκειμένου και οι συνταξιούχοι στους οποίους καταβάλλεται μια ικανοποιητική σύνταξη να συμβάλλουν και αυτοί στην μεγάλη προσπάθεια για την αντιμετώπιση των τεράστιων δημοσιονομικών προβλημάτων της χώρας αλλά κυρίως και στην διάσωση του ασφαλιστικού συστήματος, με την λήψη μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής που στόχο έχουν να διαφυλάξουν τα ασφαλιστικά κεφάλαια αλλά να διασφαλίσουν και για το μέλλον την ομαλή και έγκαιρη καταβολή των συντάξεων ...».

13. Επειδή, εν συνεχεία, θεσπίστηκε ο ν. 3985/2011 με τίτλο «Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015» (Α' 151/1.7.2011), στα πρότυπα της δημοσιονομικής διαχείρισεως που εισήχθησαν με το ν. 3871/2010. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου αυτού, ο οποίος είναι απλώς τυπικός, εξομοιούμενος με προϋπολογισμό περισσοτέρων ετών, το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (Μ.Π.Δ.Σ.) αποτελεί «βασικό στοιχείο μιας διαφορετικής φιλοσοφίας στη διαχείριση των δημόσιων πόρων και το πρώτο βήμα για τη μετάβαση σε πολυετείς προϋπολογισμούς, καθώς συμβάλλει στην εμπέδωση της έννοιας του πολυετούς προγραμματισμού των οικονομικών του Δημοσίου». Το πρόγραμμα αυτό, κατά την ίδια αιτιολογική έκθεση, «περιλαμβάνει για το έτος προϋπολογισμού και τα τρία επόμενα έτη κατά κύριο λόγο: • τους μεσοπρόθεσμους στόχους για τη γενική κυβέρνηση και τους επί μέρους φορείς της. • την περιγραφή και αξιολόγηση των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών εξελίξεων και προβλέψεων για τα δύο προηγούμενα έτη, το τρέχον έτος, το έτος προϋπολογισμού και τα επόμενα τρία έτη. • όλες τις παραδοχές των οικονομικών και δημοσιονομικών

προβλέψεων (... , αριθμό εργαζομένων, μισθολογικές και συνταξιοδοτικές εξελίξεις, ...) • ... • τα συνολικά ανώτατα όρια δαπανών για τη γενική κυβέρνηση, καθώς και τα ανώτατα όρια του Κρατικού Προϋπολογισμού και των ΟΤΑ και ΟΚΑ για την περίοδο, • τις δαπάνες και τα έσοδα σε κεντρική κυβέρνηση, τοπική αυτοδιοίκηση, κοινωνική ασφάλιση για τα αντίστοιχα έτη, •... • τις εκτιμήσεις ανά οικονομική κατηγορία των ακαθάριστων εξόδων, εσόδων και του ελλείμματος ή πλεονάσματος του κοινωνικού προϋπολογισμού ...». Περαιτέρω, στην ως άνω αιτιολογική έκθεση, μεταξύ των μακροοικονομικών κινδύνων, αναφέρεται και η «επιδείνωση του μακροοικονομικού σεναρίου ... που θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά και την αγορά εργασίας, σε ό,τι αφορά την ανεργία, με περαιτέρω επιπτώσεις στην ιδιωτική κατανάλωση και τα έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές», ενώ γίνεται μνεία της αποκλίσεως από τον προϋπολογισμό του έτους 2010 ως προς το ισοζύγιο των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης, «καθώς η μεγαλύτερη από το αναμενόμενο αύξηση της ανεργίας οδήγησε σε μείωση των ασφαλιστικών εισφορών», εκτιμάται δε ότι «η απόκλιση έρχεται κυρίως ως αποτέλεσμα της βαθύτερης, από το αναμενόμενο, ύφεσης της ελληνικής οικονομίας που επηρεάζει τα φορολογικά έσοδα, αλλά και τις ασφαλιστικές εισφορές» και προβλέπεται ότι η, λίγο μεγαλύτερη από την προβλεφθείσα για το έτος 2010, ύφεση «συρρικνώνει τα φορολογικά έσοδα και τις ασφαλιστικές εισφορές και αυξάνει τις κοινωνικές παροχές του κράτους». Ως «κύριες παρεμβάσεις πολιτικής με δημοσιονομικές επιπτώσεις στον προϋπολογισμό του έτους 2012» εξαγγέλθηκαν, μεταξύ άλλων, με την εν λόγω αιτιολογική έκθεση, η «μείωση των δαπανών για κοινωνική ασφάλιση (1.260 εκατ. ευρώ), μέσω προσαρμογής των επικουρικών συντάξεων, ...», και η «μείωση των δαπανών για επιδόματα κοινωνικής ασφάλισης μέσω επανελέγχου των στοιχείων των δικαιούχων», εκτιμήθηκε δε ότι με την «επανεξέταση της σκοπιμότητας και τον επαναπροσδιορισμό του συνόλου των μεταβιβάσεων από τον κρατικό προϋπολογισμό, μεταξύ άλλων, και προς το ασφαλιστικό σύστημα ... θα επιτευχθεί σημαντική εξοικονόμηση στις δαπάνες επιχορήγησης του ασφαλιστικού συστήματος εν γένει, συνολικού ύψους 2.099,37 εκατ. ευρώ», ενώ αναφέρεται ότι με τους ν. 3762/2009, ν. 3863/2010 και ν. 3883/2010 «που αποτελούν επανάσταση στο ασφαλιστικό σύστημα, εξασφαλίστηκε αφενός μεν σε μεγάλο βαθμό η βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος, αφετέρου δε διορθώνονται πλήθος στρεβλώσεων και αδικιών ...».

14. Επειδή, οι προβλεπόμενες στο ν. 3985/2011 παρεμβάσεις στο πλαίσιο της δεύτερης δέσμης μέτρων για τη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος πραγματοποιήθηκαν με το ν. 3986/2011 με τίτλο «Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015» (Α' 152/1.7.2011). Ειδικότερα, στο άρθρο 44 του ως άνω νόμου, όπως η μεν παρ. 11 περ. γ αυτού αντικαταστάθηκε από το άρθρο 23 του ν. 4038/2012 η δε παρ. 12 αυτού από το άρθρο 2 παρ. 7 του ν. 4024/2011, ορίσθηκαν τα εξής: «1. ... 2. ... 10. Από 1.8.2011, τα ποσοστά των περιπτώσεων (β) έως και (η) της παραγράφου 2 του άρθρου 38 του ν. 3863/2010 (Α' 115), καθώς και του άρθρου 11 του ν. 3865/2010 (Α' 120) αναπροσαρμόζονται σε 6%, 7%, 9%, 10%, 12%, 13% και 14% αντίστοιχα. 11. α) Από 1.8.2011, στους συνταξιούχους του Δημοσίου, του ΝΑΤ και των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (Φ.Κ.Α.) αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης που δεν έχουν συμπληρώσει το 60ό έτος ηλικίας, παρακρατείται επιπλέον μηνιαία εισφορά ως εξής: i. Για συντάξεις από 1.700,01 € έως 2.300,00 €, ποσοστό 6%. ii. Για συντάξεις από 2.300,01 € έως 2.900,00 €, ποσοστό 8% και iii. Για συντάξεις από 2.900,01 € και άνω, ποσοστό 10%. β) Οι παρακρατήσεις υπολογίζονται στο συνολικό ποσό της σύνταξης, όπως διαμορφώνεται μετά την παρακράτηση της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων της προηγούμενης παραγράφου. γ) Εξαιρούνται της ανωτέρω εισφοράς όσοι αποστρατεύθηκαν με πρωτοβουλία της Υπηρεσίας ή έχουν συνταξιοδοτηθεί λόγω αυτοδίκαιης λύσης της εργασιακής σχέσης, πλην εκείνων που συνταξιοδοτούνται από ασφαλιστικούς οργανισμούς αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. Επίσης εξαιρούνται της ανωτέρω εισφοράς και οι συνταξιούχοι λόγω αναπηρίας ή γήρατος που λαμβάνουν το Εξωιδρυματικό Επίδομα ή το Επίδομα Απολύτου Αναπηρίας του άρθρου 42 του ν. 1140/1981 (Α' 68), όπως ισχύει, και της παρ. 2 του άρθρου 30 του ν. 2084/1992 (Α' 165) ή το επίδομα ανικανότητας του άρθρου 54 του π.δ. 169/2007 (Α' 210), ή πρόκειται για θύματα τρομοκρατικών ενεργειών ή βιαιών συμβάντων, καθώς και ορφανικές οικογένειες αυτών. δ) Η παραπάνω παρακράτηση διακόπτεται τον επόμενο μήνα από τη συμπλήρωση του 60ού έτους ηλικίας. ε) Για την πρώτη κατηγορία το ποσό της σύνταξης μετά την παρακράτηση της επιπλέον εισφοράς δεν μπορεί να υπολείπεται των χιλίων επτακοσίων ευρώ (1.700 €). στ) Κατά τα λοιπά, ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 38 του ν. 3863/2010 και του άρθρου 11 του ν. 3865/2010. 12. α) Από 1.8.2011, οι διατάξεις των παραγράφων 10 και 11 εφαρμόζονται στο 50% του συνολικού ποσού κύριας και επικουρικής σύνταξης, που χορηγείται από το ΕΤΑΤ και το ΕΤΕΑΜ, σε συνταξιούχους προσυνταξιοδοτικού καθεστώτος. Κατά τα λοιπά, ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 38 του ν. 3863/2010 (Α' 115). β) Η παράγραφος 13 καταλαμβάνει από 1.9.2011 και το 50% του συνολικού ποσού κύριας και επικουρικής σύνταξης, που χορηγείται από το ΕΤΑΤ και το ΕΤΕΑΜ σε συνταξιούχους προσυνταξιοδοτικού καθεστώτος. 13. α) Από 1.9.2011 θεσπίζεται Ειδική Εισφορά Συνταξιούχων Επικουρικής Ασφάλισης, η οποία

τηρείται σε λογαριασμό με οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια, στο Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών (Α.Κ.Α.ΓΕ.), το οποίο συστάθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 149 του ν. 3655/2008 (Α' 58). Σκοπός του Λογαριασμού είναι η κάλυψη ελλειμμάτων φορέων και κλάδων επικουρικής σύνταξης. β) Η Ειδική Εισφορά Συνταξιούχων Επικουρικής Ασφάλισης παρακρατείται μηνιαία κατά την καταβολή της σύνταξης των συνταξιούχων των φορέων επικουρικής ασφάλισης, αρμοδιότητας όλων των Υπουργείων, καθώς και των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.), τα οποία χορηγούν επικουρικές συντάξεις, δυνάμει ασφάλισης η οποία έχει χωρήσει σε υποκατάσταση υποχρεωτικής ασφάλισης σε Φ.Κ.Α.. Η εισφορά υπολογίζεται στο συνολικό ποσό της σύνταξης και καθορίζεται ως εξής: i. Για συντάξεις από 300,01 € έως 350,00 €, ποσοστό 3% ii. Για συντάξεις από 350,01 € έως 400,00 €, ποσοστό 4% iii. Για συντάξεις από 400,01 € έως 450,00 €, ποσοστό 5% iv. Για συντάξεις από 450,01 € έως 500,00 €, ποσοστό 6% v. Για συντάξεις από 500,01 € έως 550,00 €, ποσοστό 7% vi. Για συντάξεις από 550,01 € έως 600,00 €, ποσοστό 8% vii. Για συντάξεις από 600,01 € έως 650,00 €, ποσοστό 9% viii. Για συντάξεις από 650,01 € και άνω, ποσοστό 10%. γ) Για την πρώτη κατηγορία το ποσό της σύνταξης μετά την παρακράτηση της εισφοράς δεν μπορεί να υπολείπεται των τριακοσίων ευρώ (300 €). δ) Εξαιρούνται της παρακράτησης της ειδικής εισφοράς οι συνταξιούχοι που λαμβάνουν το Εξωιδρυματικό Επίδομα του άρθρου 42 του ν. 1140/1981 (Α' 68), όπως ισχύει, καθώς και οι συνταξιούχοι της παραγράφου 3 του άρθρου 42 του ν. 1140/1981, όπως ισχύει, και της παραγράφου 2 του άρθρου 30 του ν. 2084/1992 (Α' 165), που λαμβάνουν προσαύξηση της σύνταξής τους λόγω απόλυτης αναπηρίας. ε) ... στ) Τα ποσά που παρακρατούνται με ευθύνη των φορέων αποδίδονται σε Λογαριασμό του Α.Κ.Α.ΓΕ. το αργότερο μέχρι το τέλος του επόμενου, από την παρακράτηση, μήνα. ζ) Η οικονομική και λογιστική λειτουργία του Λογαριασμού της Ειδικής Εισφοράς Συνταξιούχων είναι η ίδια με αυτή που ισχύει για το Α.Κ.Α.ΓΕ.. Τα κεφάλαια του Λογαριασμού επενδύονται στο Κοινό Κεφάλαιο Τραπέζης Ελλάδος. η) Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού καθορίζεται το ύψος του ποσού που απαιτείται κάθε φορά για κάλυψη του ελλείμματος του κλάδου επικουρικής σύνταξης. θ) Μετά την 1.1.2015 τα ποσά της Ειδικής Εισφοράς Συνταξιούχων μεταφέρονται στο Α.Κ.Α.ΓΕ. και αποτελούν έσοδο του Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης Γενεών». Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του ν. 3986/2011 « [η] χώρα βρίσκεται σε βαθιά δημοσιονομική κρίση και σε κατάσταση οιονει δημοσιονομικής εξάρτησης. Χρόνιες παθογένειες και δημοσιονομικές αστάθειες, σε συνδυασμό με ένα περιβάλλον πρωτοφανούς αβεβαιότητας στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα, συντέλεσαν στο σταδιακό αποκλεισμό της Ελλάδας από τις πηγές διεθνούς δανεισμού και στην αδυναμία εξυπηρέτησης των δανειακών αναγκών της χώρας. Η χώρα μας ζει τη μεγαλύτερη κρίση της πρόσφατης ιστορίας της ... Λόγω της κρίσιμης δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας, είναι ανάγκη να προταχθούν μέτρα άμεσης εφαρμογής και απόδοσης. Αυτά αποδίδουν αμέσως αποτέλεσμα, ενώ τα άλλα και κυρίως τα μέτρα που αφορούν τη σύλληψη της φοροδιαφυγής, τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης, τα άτυπα φαινόμενα στην ελληνική πολιτική, την ελληνική κοινωνία και την ελληνική οικονομία, χρειάζονται προετοιμασία, σύστημα, δημόσια διοίκηση, δύσκολα τα συλλαμβάνει κανείς και στην καλύτερη περίπτωση αποδίδουν μεσοπρόθεσμα...». Ειδικώς, ως προς το ανωτέρω άρθρο 44, στην αιτιολογική έκθεση του ν. 3986/2011 - αφού επαναλαμβάνονται όσα εκτίθενται στην αιτιολογική έκθεση του ν. 3863/2010 ως προς το άρθρο 38 αυτού (βλ. δωδέκατη σκέψη) - αναφέρεται ότι «...προκειμένου να επιτευχθεί η περαιτέρω μείωση των επιχορηγήσεων από την πλευρά του κρατικού προϋπολογισμού προς τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης και δεδομένης της αναγκαιότητας για τον περιορισμό του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης, προτείνεται η αναπροσαρμογή της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων στις κύριες συντάξεις και η θέσπιση Ειδικής Εισφοράς Συνταξιούχων Επικουρικής Ασφάλισης, ώστε να εξασφαλισθεί η ομαλή χρηματοδότηση των φορέων και κλάδων κύριας και επικουρικής σύνταξης ...». Ως προς την καθιερούμενη δε με την παρ. 13 του εν λόγω άρθρου 44 Ειδική Εισφορά Συνταξιούχων Επικουρικής Ασφάλισης, αναφέρεται, ειδικότερα, ότι «Σκοπός της συγκεκριμένης ρύθμισης είναι η αντιμετώπιση των ελλειμμάτων φορέων και κλάδων επικουρικής σύνταξης, όπως αυτά θα προκύψουν μετά την ολοκλήρωση των αναλογιστικών μελετών, ώστε να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη καταβολή των συντάξεων αυτών».

15. Επειδή, η επόμενη μείωση στις κύριες και επικουρικές συντάξεις επήλθε με τον ν. 4024/2011 «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο-βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015» (Α' 226/27.10.2011). Ειδικότερα, στο άρθρο 2 του νόμου αυτού, με τίτλο «Ρύθμιση θεμάτων ασφαλιστικών φορέων», όπως οι παρ. 1 και 2 αυτού τροποποιήθηκαν από το άρθρο 25 παρ. 1 του ν. 4038/2012, ορίζονται τα εξής: «1. Από 1.11.2011 στους συνταξιούχους του ΝΑΤ και των φορέων κύριας ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, οι οποίοι δεν έχουν συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας μειώνεται κατά 40% το ποσό της μηνιαίας κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1.000 ευρώ. Η ανωτέρω μείωση καταλαμβάνει και το 50% του συνολικού ποσού κύριας και επικουρικής σύνταξης,

που χορηγείται από το ΕΤΑΤ και το ΕΤΕΑΜ, σε συνταξιούχους προσυνταξιοδοτικού καθεστώτος. Για την παραπάνω μείωση λαμβάνεται υπόψη το ποσό της κύριας σύνταξης που εναπομένει μετά την παρακράτηση από το συνολικό ποσό της μηνιαίας σύνταξης της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων και της επιπλέον εισφοράς της παρ. 11 του άρθρου 44 του ν. 3986/2011 (Α' 152). Η κατά τα ανωτέρω μείωση διακόπτεται από την πρώτη του επόμενου μήνα από εκείνον κατά τον οποίο συμπληρώνεται το 55ο έτος της ηλικίας. Εξαιρούνται της ανωτέρω μείωσης οι συνταξιούχοι λόγω αναπηρίας ή γήρατος που λαμβάνουν το εξωδρυματικό επίδομα ή το επίδομα απολύτου αναπηρίας του άρθρου 42 του ν. 1140/1981 (Α' 68) και του άρθρου 30 του ν. 2084/1992 (Α' 165) ή πρόκειται για θύματα τρομοκρατικών ενεργειών ή βίαιων συμβάντων, καθώς και οι ορφανικές οικογένειες αυτών ή είναι συνταξιούχοι του ν. 3185/2003 (Α' 229) ή του άρθρου 5 του ν. 3232/2004 (Α' 48), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, ή της παραγράφου 3 του άρθρου 16 του ν. 2227/1994 (Α' 129), καθώς και όσοι έχουν συνταξιοδοτηθεί με το καθεστώς υπερβαρέων επαγγελματιών, όσοι έχουν συνταξιοδοτηθεί με τριάντα πέντε (35) τουλάχιστον έτη πραγματικής ασφάλισης και συνταξιούχοι του ΝΑΤ. Επίσης εξαιρούνται της ανωτέρω μείωσης: α) οι συνταξιούχοι λόγω αναπηρίας ή γήρατος, οι οποίοι είχαν το δικαίωμα να συνταξιοδοτηθούν βάσει των διατάξεων του άρθρου 5 του ν. 3232/2004, αλλά συνταξιοδοτήθηκαν σύμφωνα με άλλες διατάξεις, β) οι συνταξιούχοι λόγω γήρατος, των οποίων αποδεδειγμένα η αναπηρία, όπως αυτή προσδιορίζεται στο ν. 612/1977 (Α' 164) και στο άρθρο 42 του ν. 1140/1981 (Α' 68), όπως αυτοί έχουν συμπληρωθεί, τροποποιηθεί και ισχύουν, επήλθε μετά τη συνταξιοδότηση τους. Τα ποσά που προέρχονται από την κατά τα ανωτέρω μείωση των συντάξεων αποτελούν έσοδα του οικείου φορέα στον οποίο ανήκει ο συνταξιούχος. 2. Από 1.11.2011 στους συνταξιούχους του ΝΑΤ και των φορέων κύριας ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης οι οποίοι δεν εμπίπτουν στην μείωση της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού, μειώνεται κατά 20% το ποσό της μηνιαίας κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1.200 ευρώ. Η ανωτέρω μείωση καταλαμβάνει και το 50% του συνολικού ποσού κύριας και επικουρικής σύνταξης, που χορηγείται από το ΕΤΑΤ και το ΕΤΕΑΜ σε συνταξιούχους προσυνταξιοδοτικού καθεστώτος. Για την παραπάνω μείωση λαμβάνεται υπόψη το ποσό της κύριας σύνταξης που εναπομένει μετά την παρακράτηση από το συνολικό ποσό της μηνιαίας σύνταξης της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων και της επιπλέον εισφοράς της παρ. 11 του άρθρου 44 του ν. 3986/2011. Εξαιρούνται της ανωτέρω μείωσης οι συνταξιούχοι λόγω αναπηρίας ή γήρατος που λαμβάνουν το εξωδρυματικό επίδομα ή το επίδομα απολύτου αναπηρίας του άρθρου 42 του ν. 1140/1981 και του άρθρου 30 του ν. 2084/1992 ή πρόκειται για θύματα τρομοκρατικών ενεργειών ή βίαιων συμβάντων, καθώς και οι ορφανικές οικογένειες αυτών, ή είναι συνταξιούχοι σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του ν. 3232/2004 (Α' 48), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, ή της παραγράφου 3 του άρθρου 16 του ν. 2227/1994 (Α' 129). Επίσης εξαιρούνται της ανωτέρω μείωσης: α) οι συνταξιούχοι λόγω αναπηρίας ή γήρατος, οι οποίοι είχαν το δικαίωμα να συνταξιοδοτηθούν βάσει των διατάξεων του άρθρου 5 του ν. 3232/2004, αλλά συνταξιοδοτήθηκαν σύμφωνα με άλλες διατάξεις, β) οι συνταξιούχοι λόγω γήρατος, των οποίων αποδεδειγμένα η αναπηρία, όπως αυτή προσδιορίζεται στο ν. 612/1977 (Α' 164) και στο άρθρο 42 του ν. 1140/1981 (Α' 68), όπως αυτοί έχουν συμπληρωθεί, τροποποιηθεί και ισχύουν, επήλθε μετά τη συνταξιοδότηση τους. Τα ποσά που προέρχονται από την κατά τα ανωτέρω μείωση των συντάξεων αποτελούν έσοδα του οικείου φορέα στον οποίο ανήκει ο συνταξιούχος. 3. Από 1.11.2011 και εφεξής, στους συνταξιούχους του Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΕΤΕΑΜ), το τμήμα της μηνιαίας επικουρικής σύνταξης, το οποίο, μετά την τυχόν παρακράτηση της Ειδικής Εισφοράς Συνταξιούχων Επικουρικής Ασφάλισης της παραγράφου 13 του άρθρου 44 του ν. 3986/2011 (Α' 152), υπερβαίνει το ποσό των 150 ευρώ, μειώνεται κατά ποσοστό 30%. Το ποσό της σύνταξης μετά την ανωτέρω μείωση, δεν δύναται να υπολείπεται των 150 ευρώ. 4. Από 1.11.2011 και εφεξής, στους συνταξιούχους του Κλάδου Ασφάλισης Προσωπικού ΔΕΗ του ΤΑΥΤΕΚΩ, των Τομέων «ΤΕΑΠ-ΟΤΕ», «ΤΕΑΠ-ΕΛΤΑ», «ΤΕΑΠ-ΕΤΒΑ» του Κλάδου Επικουρικής Ασφάλισης του ΤΑΥΤΕΚΩ και στους συνταξιούχους του ΕΤΑΤ που λαμβάνουν μόνο επικουρική σύνταξη, καθώς και στους συνταξιούχους του ΕΤΑΤ στο 50% του συνολικού ποσού κύριας και επικουρικής σύνταξης, που χορηγείται από το ΕΤΑΤ και το ΕΤΕΑΜ, σε συνταξιούχους προσυνταξιοδοτικού καθεστώτος, το ποσό της μηνιαίας επικουρικής σύνταξης μειώνεται κατά ποσοστό 15% και για τους συνταξιούχους του Μ.Τ.Π.Υ. κατά ποσοστό 20%. Σε περίπτωση εφαρμογής της παραγράφου 13 του άρθρου 44 του ν. 3986/2011, προηγείται η παρακράτηση της Ειδικής Εισφοράς Συνταξιούχων Επικουρικής Ασφάλισης. Ειδικά για το Μ.Τ.Π.Υ., το τμήμα του μερίσματος που, μετά τις ανωτέρω παρακρατήσεις υπερβαίνει τα 500 ευρώ μηνιαίως, μειώνεται κατά 50%. 5. Τα εισπραττόμενα ποσά από τις αναφερόμενες στις προηγούμενες δύο παραγράφους μειώσεις αποτελούν πόρο των ανωτέρω φορέων-τομέων. 6. ...». Στην αιτιολογική έκθεση του νόμου αυτού αναφέρονται, σε σχέση με τις νέες μειώσεις, τα εξής: «Άμεση προτεραιότητα ζωτικού δημοσίου συμφέροντος είναι η επίτευξη των στόχων και η εφαρμογή του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015, που ψηφίστηκε με το ν.

3985/2011 (Α' 151) και εξειδικεύθηκε με τις διατάξεις των ν. 3986/2011 (Α' 152) και ν. 4002/2011 (Α' 180). Στην προσπάθεια αυτή καλείται να συμβάλει το σύνολο των οικονομικών και κοινωνικών δυνάμεων της χώρας. Η χώρα αντιμετωπίζει την κατάσταση ανάγκης, υπό συνθήκες εξαιρετικά πιεστικές. Στόχος να διαφυλαχθεί η υπόσταση και η προοπτική της χώρας, ... Για το λόγο αυτό πρωταρχικός στόχος είναι η εφαρμογή των αποφάσεων με τις οποίες διασφαλίζεται η μακροπρόθεσμη, πραγματική βιωσιμότητα του ελληνικού δημοσίου χρέους [ώστε να] καταστεί δυνατή η παραγωγή πρωτογενών πλεονασμάτων τα επόμενα χρόνια...». Ειδικώς, ως προς το άρθρο 2 του ν. 4024/2011, στην αιτιολογική έκθεση αυτού αναφέρεται ότι «Με τις διατάξεις της παρ. 1 προβλέπεται μείωση κατά 40% του ποσού της κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1.000,00 ευρώ και χορηγείται στους συνταξιούχους κάτω των 55 ετών. Η ρύθμιση είναι αναγκαία λόγω της δαπάνης που προκαλεί στους ασφαλιστικούς οργανισμούς κύριας ασφάλισης η λήψη σύνταξης σε τόσο μειωμένο όριο ηλικίας. Για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης εξαιρούνται από την ανωτέρω μείωση οι συνταξιούχοι αναπηρίας ή γήρατος που λαμβάνουν το εξωδρυματικό επίδομα ή το επίδομα απολύτου αναπηρίας, οι συνταξιούχοι που αποστρατεύθηκαν με πρωτοβουλία της υπηρεσίας καθώς και τα θύματα τρομοκρατικών ενεργειών. Με τις διατάξεις της παρ. 2 προβλέπεται μείωση κατά 20% του ποσού της κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1.200 ευρώ και χορηγείται στους συνταξιούχους που δεν εμπίπτουν στη μείωση που προβλέπεται στην παράγραφο 1. Η μείωση αυτή θεσπίζεται ως συνεισφορά των συνταξιούχων με σχετικό ικανοποιητικό ύψος ποσού κύριας σύνταξης στον ασφαλιστικό τους φορέα. Από τη μείωση αυτή εξαιρούνται για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης μόνο οι συνταξιούχοι γήρατος και αναπηρίας που λαμβάνουν το εξωδρυματικό επίδομα ή το επίδομα απολύτου αναπηρίας καθώς και τα θύματα τρομοκρατικών ενεργειών ...».

16. Επειδή, εν συνεχεία, με το ν. 4046/2012 (Α' 28/14.2.2012) εγκρίθηκαν αφ' ενός τα Σχέδια Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος και αφ' ετέρου το Σχέδιο του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος. Ειδικότερα, το ανωτέρω Μνημόνιο Συνεννόησης, σχέδιο του οποίου προσαρτάται ως Παράρτημα V στον εν λόγω νόμο, περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, και το Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής (Παράρτημα V.1), στο οποίο, εκτός άλλων, αναφέρονται τα εξής: «... Οικονομικές Πολιτικές Α. Δημοσιονομική Πολιτική ... 5. ... 6. Για να διασφαλίσει την πορεία δημοσιονομικής προσαρμογής του προγράμματος, η κυβέρνηση θα αναλάβει τολμηρές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις από την πλευρά των δαπανών. Λαμβάνοντας υπόψη την προβλεπόμενη πορεία ανάκαμψης, τα συνεχή προβλήματα της Ελλάδας με τη φορολογική συμμόρφωση ..., θα απαιτηθούν επιπρόσθετα μέτρα πέραν εκείνων που έχουν ήδη εγκριθεί ... Το μεγαλύτερο μέρος της προσαρμογής θα επιτευχθεί μέσω περικοπών δαπανών που αποσκοπούν στη μόνιμη μείωση του μεγέθους του κράτους ... Πολλές από αυτές τις περικοπές θα πρέπει να αφορούν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, ... 7. Οι βασικές μεταρρυθμίσεις, ..., περιλαμβάνουν [τα εξής]: ... Συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση. Δεδομένου του υψηλού μεριδίου συντάξεων στις δαπάνες της Ελληνικής κυβέρνησης, η μεγάλη εναπομείνασα δημοσιονομική προσαρμογή θα πρέπει κατ' ανάγκη να περιλαμβάνει περαιτέρω προσαρμογές των συντάξεων. Αυτό θα το κάνουμε με τρόπο που θα προστατεύονται οι χαμηλοσυνταξιούχοι. Ως αρχικά μέτρα, για τη δημιουργία εξοικονομήσεων ύψους €300 εκατομμυρίων το 2012 θα υιοθετήσουμε ένα σχέδιο νόμου για να μεταρρυθμίσουμε τις επικουρικές συντάξεις, και θα ... Ε. Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις ... Θα θεσπίσουμε νομοθεσία για την μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης για τους εργοδότες στο ΙΚΑ κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες και θα λάβουμε μέτρα για να διασφαλίσουμε ότι η μείωση αυτή δεν θα έχει δημοσιονομική επίπτωση. Οι εισφορές θα μειωθούν μόνο όταν έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα για να καλυφθούν οι μειώσεις στα έσοδα...».

17. Επειδή, εν συνεχεία, τέσσερις μήνες μετά τις θεσπισθείσες με το άρθρο 2 του ν. 4024/2011 περικοπές συντάξεων, ο ν. 4051/2012 με τίτλο «Ρυθμίσεις συνταξιοδοτικού περιεχομένου και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις εφαρμογής του Μνημονίου Συνεννόησης του ν. 4046/2012» (Α' 40/29.2.2012) προέβλεψε νέες περικοπές συντάξεων στο άρθρο 6, το οποίο, ειδικότερα, ορίζει τα εξής: «1. Τα ποσά της μηνιαίας κύριας σύνταξης που υπερβαίνουν τα χίλια τριακόσια (1.300) ευρώ και καταβάλλονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, καθώς και τους λοιπούς φορείς κύριας Ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, μειώνονται κατά 12% από 1.1.2012. Η μείωση αυτή καταλαμβάνει και το 50% του συνολικού ποσού κύριας και επικουρικής σύνταξης που χορηγείται από το ΕΤΑΤ και το ΕΤΕΑΜ σε συνταξιούχους προσυνταξιοδοτικού καθεστώτος. Για τη μείωση λαμβάνεται υπόψη το ποσό της καταβλητέας την 1.1.2012 κύριας σύνταξης. Το ποσό της κύριας σύνταξης μετά και την παραπάνω μείωση της παραγράφου αυτής δεν μπορεί να υπολείπεται των χιλίων τριακοσίων (1.300) ευρώ. Όταν δικαιούχοι για τη σύνταξη λόγω θανάτου είναι περισσότεροι του ενός, το ποσό πέραν των χιλίων τριακοσίων (1.300) ευρώ του συνολικού ποσού σύνταξης μειώνεται κατά το ως άνω ποσοστό. Το εναπομείναν ποσό σύνταξης

επιμερίζεται κατά τα ποσοστά των δικαιούχων. 2. Τα καταβαλλόμενα ποσά συντάξεων από το Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΕΤΕΑΜ), τους Τομείς του Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης Ιδιωτικού Τομέα (ΤΕΑΙΤ), το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΕΑΔΥ) και τους Τομείς αυτού «ΤΕΑΠΟΚΑ» και «ΤΑΔΚΥ», το Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Τραπεζοϋπαλλήλων (ΕΤΑΤ), τους Τομείς του Κλάδου Επικουρικής Ασφάλισης του Ταμείου Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας (ΤΑΥΤΕΚΩ) και τον Κλάδο Ασφάλισης Προσωπικού ΔΕΗ του ΤΑΥΤΕΚΩ, μειώνονται από 1.1.2012 ως εξής: Οι συντάξεις έως διακόσια πενήντα (250) ευρώ, κατά ποσοστό 10% στο συνολικό ποσό. Το ποσό της σύνταξης μετά τη μείωση δεν μπορεί να υπολείπεται του ποσού των διακοσίων (200) ευρώ. Οι συντάξεις από διακόσια πενήντα ευρώ και ένα λεπτό (250,01) έως τριακόσια (300) ευρώ, κατά ποσοστό 15% στο συνολικό ποσό. Το ποσό της σύνταξης μετά τη μείωση δεν μπορεί να υπολείπεται του ποσού των διακοσίων είκοσι πέντε (225) ευρώ. Οι συντάξεις από τριακόσια ευρώ και ένα λεπτό (300,01) και άνω κατά ποσοστό 20% στο συνολικό ποσό. Το ποσό της σύνταξης μετά τη μείωση δεν μπορεί να υπολείπεται του ποσού των διακοσίων πενήντα πέντε (255) ευρώ. Τα ποσοστά των μειώσεων αυτών καταλαμβάνουν και το 50% του συνολικού ποσού κύριας και επικουρικής σύνταξης που χορηγείται από το ΕΤΑΤ και το ΕΤΕΑΜ σε συνταξιούχους προσυνταξιοδοτικού καθεστώτος. Για τη μείωση λαμβάνεται υπόψη το ποσό της καταβλητέας την 1.1.2012 επικουρικής σύνταξης. 3. Από τη μείωση των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου αυτού εξαιρούνται οι συνταξιούχοι που προβλέπονται από τις διατάξεις του τέταρτου και πέμπτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του ν. 4024/2011, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. 4. Οι αναδρομικές μειώσεις των παραγράφων 1 και 2 παρακρατούνται σε 8 ισόποσες μηνιαίες δόσεις αρχής γενομένης από τη σύνταξη Μαΐου 2012. 5. Τα ποσά των μειώσεων των συντάξεων του άρθρου αυτού αποτελούν έσοδα του φορέα από τον οποίο καταβάλλεται η σύνταξη. 6. ...». Σχετικά με τις εν λόγω ρυθμίσεις στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4051/2012 –η οποία ουδόλως αναφέρεται στις περικοπές συντάξεων που είχαν επιβληθεί τέσσερις μήνες ενωρίτερα με το άρθρο 2 του ν. 4024/2011– εκτίθενται τα εξής: «Η Πολιτεία, μετά την ψήφιση των ν. 3845/2010 (Α' 65) και ν. 4046/2012 (Α' 28), έχει αναλάβει την υποχρέωση της λήψης συγκεκριμένων μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής, προκειμένου, μεταξύ άλλων για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό και πέραν του θεσμού της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων του άρθρου 38 του ν. 3863/2010, όπως αυτό ισχύει και των πρόσθετων εισφορών των παραγράφων 11 - 13, του άρθρου 44 του ν. 3986/2011 (Α' 152), προτείνεται το παρόν άρθρο, με το οποίο επέρχονται περαιτέρω μειώσεις στο ποσό των κύριων και επικουρικών συντάξεων που υπερβαίνουν ένα συγκεκριμένο ύψος, λόγω των δημοσιονομικών αναγκών της χώρας και της δυσμενούς οικονομικής κατάστασης συγκεκριμένων ασφαλιστικών φορέων...».

18. Επειδή, τέλος, με το άρθρο πρώτο παρ. ΙΑ του ν. 4093/2012, «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016- Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (Α' 222/12.11.2012), όπως το τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου αυτού αντικαταστάθηκε από το άρθρο 34 παρ. 4 του ν. 4111/2013 (Α' 18, 25.1.2013) με έναρξη ισχύος - σύμφωνα με το άρθρο 49 παρ. 4 του ίδιου νόμου - από 5.12.2012, ορίσθηκαν τα εξής: «ΙΑ.5. 1. Από 1.1.2013 η μηνιαία σύνταξη ή το άθροισμα των μηνιαίων συντάξεων άνω των 1.000,00 ευρώ από οποιαδήποτε πηγή και για οποιαδήποτε αιτία μειώνονται ως εξής: α. Ποσό σύνταξης ή αθροίσματος άνω των 1.000,01 ευρώ και έως 1.500,00 ευρώ μειώνεται στο σύνολο του ποσού κατά 5% και σε κάθε περίπτωση το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 1.000,01 ευρώ. β. Ποσό σύνταξης ή αθροίσματος από 1.500,01 ευρώ έως 2.000,00 ευρώ μειώνεται στο σύνολο του ποσού κατά 10% και σε κάθε περίπτωση το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 1.425,01 ευρώ. γ. Ποσό σύνταξης ή αθροίσματος από 2.000,01 ευρώ έως 3.000,00 ευρώ μειώνεται κατά ποσοστό 15% και σε κάθε περίπτωση το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 1.800,01 ευρώ. δ. Ποσό σύνταξης ή συντάξεων από 3.000,00 ευρώ και άνω μειώνεται κατά ποσοστό 20% και σε κάθε περίπτωση το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 2.550,01 ευρώ. Στο ως άνω άθροισμα λαμβάνονται υπόψη τα μερίσματα, καθώς και κάθε είδους προσαυξήσεις. Επί του αθροίσματος αυτού το ποσό της μείωσης επιμερίζεται αναλογικά σε κάθε φορέα ή τομέα και αποτελεί έσοδο του οικείου ασφαλιστικού φορέα ή τομέα. Για τον υπολογισμό του ποσοστού της μείωσης λαμβάνεται υπόψη το καταβλητέο ποσό συντάξεως ή του ως άνω αθροίσματος την 31.12.2012 μετά τις μειώσεις και τις παρακρατήσεις της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων. Από τις ανωτέρω μειώσεις εξαιρούνται όσοι λαμβάνουν το μηνιαίο εξωιδρυματικό επίδομα των παρ. 1 και 2 του άρθρου 42 του ν. 1140/1981 (Α' 68), όπως ισχύουν. 2. ... ΙΑ.6. 1. ... 3. Από 1.1.2013 τα επιδόματα και δώρα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και το επίδομα αδειας, που προβλέπονται από οποιαδήποτε γενική ή ειδική διάταξη νόμου ή κανονιστική πράξη ή καταστατική διάταξη για τους συνταξιούχους και βοηθηματούχους όλων των φορέων και τομέων κύριας και επικουρικής ασφάλισης αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και

Πρόνοιας, καθώς και του ΟΓΑ, του ΝΑΤ και της Τράπεζας της Ελλάδος καταργούνται. ...». Σχετικά με τις ρυθμίσεις αυτές, στην αιτιολογική έκθεση του τελευταίου τούτου νόμου –χωρίς καμία μνεία των προηγουμένων επιβληθεισών μειώσεων– αναφέρεται ότι η ανωτέρω μείωση συντάξεων «προκειμένου να είναι σε δικαιότερη βάση, γίνεται στο σύνολο της καταβαλλόμενης κύριας σύνταξης ή κύριων συντάξεων ή κύριας και επικουρικής σύνταξης ή μερίσματος που υπερβαίνουν τα 1000,00 ευρώ κατά μήνα. Η μείωση βαίνει αυξανόμενη, ανάλογα με το ύψος της σύνταξης ή των συντάξεων, προκειμένου τα βάρη να κατανέμονται ανάλογα με την οικονομική δυνατότητα των συνταξιούχων». Περαιτέρω, όσον αφορά στις περικοπές των δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα και του επιδόματος αδείας, στην ανωτέρω αιτιολογική έκθεση, εκτίθεται ότι «...οι νέες δημοσιονομικές ανάγκες απαιτούν την περαιτέρω μείωση των κρατικών δαπανών. Μεταξύ των άλλων μέτρων περιστολής των δημοσίων δαπανών κρίθηκε σκόπιμη και αναγκαία η περικοπή όλων των δώρων και του επιδόματος αδείας για όλους τους ασφαλιστικούς οργανισμούς και όλους τους συνταξιούχους, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα όλων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης και η εξασφάλιση της μελλοντικής συνέχισης της καταβολής των παροχών στους δικαιούχους.»

19. Επειδή, από τις αρχές του προηγουμένου αιώνα, με τις διατάξεις του άρθρου 21 του ν. 281/1914 (Α' 171) και των άρθρων 33 επ. του από 15/20.5.1920 β.δ/τος «Περί επαγγελματικών σωματείων» (Α' 112), με τις οποίες προβλέφθηκε η δυνατότητα των αναγνωρισμένων επαγγελματικών σωματείων να ιδρύουν ως ίδια νομικά πρόσωπα με χωριστή διαχείριση και να συντηρούν Αλληλοβοηθητικά Ταμεία (με σκοπό, εκτός άλλων, την περίθαλψη των μελών τους και τη χορήγηση παροχών εις χρήμα σε «μέλη ανίκανα προς εργασίαν ένεκα γήρατος, δυστυχήματος ή νόσου ή εις οικογενείας αποβιωσάντων μελών»), η επικουρική κοινωνική ασφάλιση θεσμοθετήθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τις διατάξεις του άρθρου 13 του ν. 6298/1934 «Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων» (Α' 346). Με το άρθρο αυτό, αφού προβλέφθηκε η διατήρηση των λειτουργούντων βάσει του ανωτέρω β.δ/τος Αλληλοβοηθητικών Ταμείων εφ' όσον παρέχουν τουλάχιστον τις οριζόμενες από τον εν λόγω νόμο παροχές (παρ. 2), ορίσθηκαν στην παράγραφο 3 τα εξής: «Από της δημοσιεύσεως του παρόντος νόμου απαγορεύεται η σύστασις νέων ταμείων, παρά μόνον επικουρικών τοιούτων δια τας επί πλέον των υπό του παρόντος νόμου οριζομένων παροχών ... Ως επί πλέον παροχαί θεωρούνται αι είτε κατ' είδος είτε κατά ποσόν ή κατ' αμφοτέρα ανώτεροι των υπό του Ιδρύματος (Ι.Κ.Α.) ... παρεχομένων τοιούτων, παροχαί». Ακολούθως, με το ν. 997/1979 (Α' 287), εν όψει του, κατά την οικεία αιτιολογική έκθεση, αιτήματος καθολικεύσεως της επικουρικής ασφαλίσεως, συνεστήθη το Ταμείο Επικουρικής Ασφαλίσεως Μισθωτών (Τ.Ε.Α.Μ.) ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου (ν.π.δ.δ.), υπό την εποπτεία του Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών (άρθρο 1), ως σκοπός δε αυτού ορίσθηκε «η πρόσθετος ασφάλισις των, περί των το επόμενον άρθρον, προσώπων, δια της χορηγήσεως εις ταύτα μηνιαίας παροχής (συντάξεως) καταβαλλομένης περιοδικώς ...» (άρθρο 2). Με το άρθρο 3 παρ. 1 του ανωτέρω νόμου, όπως αντικαταστάθηκε –μετά την ένταξη του Τ.Ε.Α.Μ. ως αυτοτελούς κλάδου στο Ι.Κ.Α. (με την επωνυμία Ι.Κ.Α. – Τ.Ε.Α.Μ.)- από το άρθρο 18 παρ. 3 του ν. 1902/1990 (Α' 138), ορίσθηκαν τα εξής: «Στην ασφάλιση του ταμείου υπάγονται υποχρεωτικώς τα πρόσωπα, τα οποία ασφαρίζονται, δυνάμει των κειμένων περί υποχρεωτικής ασφαλίσεως διατάξεων, στο Ι.Κ.Α. ή άλλο φορέα κύριας ασφαλίσεως μισθωτών και δεν υπάγονται, για την αυτή απασχόληση, στην ασφάλιση άλλου φορέα, κλάδου ή λογαριασμού ασφαλίσεως που λειτουργεί με τη μορφή Ν.Π.Δ.Δ. Κατ' εξαίρεση τα επικουρικά ταμεία, κλάδοι, λογαριασμοί ασφαλίσεως μισθωτών που λειτουργούν με τη μορφή Ν.Π.Ι.Δ., ως και κάθε άλλος φορέας επικουρικής ασφαλίσεως, ανεξαρτήτως ονομασίας και νομικής μορφής, που έχουν συσταθεί μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος, εξακολουθούν να διέπονται από τις καταστατικές τους διατάξεις και τα πρόσωπα που ασφαρίζονται σ' αυτά εξαιρούνται από την ασφάλιση του Ι.Κ.Α.-Τ.Ε.Α.Μ.», ενώ με το άρθρο 4 παρ. 1 του ίδιου νόμου ορίσθηκε ότι «1. Πόροι του Ταμείου είναι: α) Μηνιαία εισφορά των ησφαλισμένων, οριζόμενη εις τρία τοις εκατόν (3%) των αποδοχών αυτών, των, κατά την εκάστοτε διέπουσαν το ΙΚΑ νομοθεσίαν, υποκειμένων εις εισφοράς υπέρ αυτού. β) Μηνιαία ισόποσος συνεισφορά των εργοδοτών. γ) Οι τόκοι των κεφαλαίων και αι πάσης φύσεως πρόσοδοι εκ της περιουσίας του Ταμείου. δ) Πάσα εκ χαριστικής αιτίας παροχή προς το Ταμείον διά πράξεως εν ζωή ή αιτία θανάτου». Περαιτέρω, με το άρθρο 11 του ν. 997/1979 απαγορεύθηκε εφεξής η σύστασις Κλαδικών Ταμείων Επικουρικής Ασφαλίσεως Μισθωτών με μορφή ν.π.δ.δ. (παρ. 1), προβλέφθηκε δε η συγχώνευση στο ως άνω Ταμείο με προεδρικό διάταγμα φορέων, κλάδων ή λογαριασμών επικουρικής ασφαλίσεως, οι οποίοι αδυνατούν –εν όψει του ύψους των εισφορών των ασφαλισμένων και εργοδοτών, των προσόδων περιουσίας, των προϋποθέσεων απονομής των παροχών, του ύψους και της εκτάσεως αυτών και των εξόδων διοικήσεώς τους– να παρέχουν την ελάχιστη ασφαλιστική προστασία, που παρέχει το Ταμείο αυτό (παρ. 2, όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 76 παρ. 3 του ν. 2084/1992 και 8 παρ. 3 του ν. 2335/1995, Α' 185). Ακολούθως, με το άρθρο 6 του ν. 1358/1983 (Α' 64) προβλέφθηκε η ένταξη του Τ.Ε.Α.Μ. στο Ι.Κ.Α. ως ίδιου κλάδου με ιδιαίτερη οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια (παρ. 1), ορίσθηκε δε ότι εφεξής το Τ.Ε.Α.Μ. ονομάζεται «Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων – Τομέας Επικουρικής

Ασφάλισης Μισθωτών (Ι.Κ.Α.-Τ.Ε.Α.Μ.)» και διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο του Ι.Κ.Α. (παρ. 2), ενώ παραμένουν σε ισχύ οι διατάξεις του ν. 997/1979, όπως τροποποιήθηκαν (παρ. 5). Περαιτέρω, με το ν. 2084/1992 «Αναμόρφωση της Κοινωνικής Ασφάλισης ...» (Α' 165), ως προς όλα τα ταμεία επικουρικής ασφαλίσεως μισθωτών προσδιορίστηκε το ύψος της εισφοράς ασφαλισμένου και εργοδότη σε ποσοστό 3% για τον καθένα, υπολογιζόμενο επί των πάσης φύσεως, κατά το άρθρο 22 παρ. 2 του νόμου τούτου, αποδοχών (άρθρα 32 παρ. 1 και 52 παρ. 1), ενώ ορίστηκε ότι το ύψος της χορηγούμενης από τους φορείς αυτούς συντάξεως «καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μετά από σύνταξη αναλογιστικής μελέτης και γνώμη του Δ.Σ. κάθε επικουρικού φορέα και γνωμοδότηση του Συμβουλίου Κοινωνικής Ασφάλισης, ανάλογα με την οικονομική κατάσταση κάθε φορέα, όπως αυτή διαμορφώνεται μετά τις ρυθμίσεις του νόμου αυτού σχετικά με τις εισφορές, τις χρονικές προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και τα όρια ηλικίας...» (άρθρο 54, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 25 παρ. 2 του ν. 2556/1997, Α' 270). Επακολούθησε ο ν. 3029/2002 «Μεταρρύθμιση Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης» (Α' 160), με το άρθρο 6 του οποίου συνεστήθη ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών» (Ε.Τ.Ε.Α.Μ.), τελούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και διεπόμενο από το σύνολο των διατάξεων του καταργούμενου Ι.Κ.Α.-Τ.Ε.Α.Μ. (παρ. 1), ορίστηκε δε ότι «Το Ε.Τ.Ε.Α.Μ. αποτελεί καθολικό διάδοχο του καταργούμενου Ι.Κ.Α. - Τ.Ε.Α.Μ. και υπεισέρχεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις αυτού» (παρ. 3) και «έχει σκοπό την επικουρική ασφάλιση για παροχή σύνταξης των προσώπων που υπάγονται στην ασφάλισή του σε περίπτωση γήρατος, αναπηρίας, καθώς και των μελών της οικογένειάς τους σε περίπτωση θανάτου του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου» (παρ. 7), ότι «Στην ασφάλιση του Ε.Τ.Ε.Α.Μ. υπάγονται υποχρεωτικά τα πρόσωπα που βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας υπήγοντο στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α. - Τ.Ε.Α.Μ.» (παρ. 8), ότι «Οι κατά την ισχύ του παρόντος νόμου ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι του Ι.Κ.Α. - Τ.Ε.Α.Μ. καθίστανται ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι του Ε.Τ.Ε.Α.Μ. και διέπονται από τη νομοθεσία του, όπως κάθε φορά ισχύει» (παρ. 9) και ότι «Πόροι του Ε.Τ.Ε.Α.Μ. αποτελούν τα πάσης φύσης έσοδα του καταργούμενου Ι.Κ.Α. - Τ.Ε.Α.Μ., τα έσοδα από εισφορά ασφαλισμένου, εργοδότη, οι πρόσοδοι περιουσίας, η απόδοση των κεφαλαίων και αποθεματικών και κάθε άλλο έσοδο που προκύπτει από τη δραστηριότητά του» (παρ. 11). Περαιτέρω, με την παρ. 13 του εν λόγω άρθρου 6 προβλέφθηκε ότι το Ε.Τ.Ε.Α.Μ. διοικείται από επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο, διοριζόμενο από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, και ότι στις συνεδριάσεις αυτού μετέχει άνευ ψήφου Κυβερνητικός Επίτροπος, οριζόμενος, επίσης, από τον ανωτέρω Υπουργό. Με το άρθρο 4 παρ. 5 του Κανονισμού Οικονομικής Οργάνωσης και Λογιστικής Λειτουργίας του Ε.Τ.Ε.Α.Μ., ο οποίος εγκρίθηκε με την 14679/2955/2007 απόφαση του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (Β' 2337), ορίστηκε ότι «Τα Έσοδα και Έξοδα του Ταμείου προσδιορίζονται για κάθε οικονομικό έτος με τον Προϋπολογισμό, ο οποίος περιλαμβάνει: Στο μεν σκέλος των εσόδων του: α. Την επιχορήγηση από τον κρατικό προϋπολογισμό. β. Τα εξ ασφαλιστικών εισφορών βεβαιωθέντα έσοδα τρέχοντος έτους και τα βεβαιωθέντα εντός του έτους από καθυστερούμενες εισφορές και πρόσθετα τέλη ανεξάρτητα από τη χρονική περίοδο που ανάγονται. γ. Οι πρόσοδοι περιουσίας. δ. Τα από κοινωνικούς πόρους έσοδα. ε. Τα από οποιαδήποτε άλλη πηγή έσοδα...», ενώ με το άρθρο 5 παρ. 3 του αυτού Κανονισμού ορίστηκε ότι «Ο Προϋπολογισμός με την Εισηγητική Έκθεση, μετά την έγκρισή του από το Διοικητικό Συμβούλιο, υποβάλλεται για έγκριση στον Υπουργό Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, ...». Εξ άλλου, με το άρθρο 7 του ανωτέρω ν. 3029/2002 εισηχθη θεσμικό πλαίσιο για την ίδρυση και λειτουργία, υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, των «Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης», τα οποία αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρος (παρ. 1) και «έχουν ως σκοπό την παροχή στους ασφαλισμένους και δικαιούχους των παροχών, επαγγελματικής ασφαλιστικής προστασίας πέραν της παρεχόμενης από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση για τους ασφαλιστικούς κινδύνους και ενδεικτικά τους κινδύνους γήρατος, θανάτου, αναπηρίας, επαγγελματικού ατυχήματος, ασθένειας, διακοπής της εργασίας...» (παρ. 2). Τα Ταμεία αυτά «ιδρύονται προαιρετικά ανά επιχείρηση ή κλάδο ή κλάδους εργαζομένων ...» (παρ. 3), όσα δε εξ αυτών χορηγούν συνταξιοδοτικές παροχές λειτουργούν με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα (παρ. 5), ενώ η υπαγωγή στην ασφάλιση αυτών είναι προαιρετική (παρ. 9). Εν όψει των ανωτέρω χαρακτηριστικών της, η παρεχόμενη από τα τελευταία αυτά Ταμεία ασφάλιση διακρίνεται από την επικουρική ασφάλιση, που έχει, κατά τα προεκτεθέντα, υποχρεωτικό και καθολικό χαρακτήρα. Τέλος, με το άρθρο 35 του ν. 4052/2012 (Α' 41) συνεστήθη ν.π.δ.δ. με την επωνυμία Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης (Ε.Τ.Ε.Α.), υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, με σκοπό την «παροχή μηνιαίας επικουρικής σύνταξης λόγω γήρατος, αναπηρίας και θανάτου στους εργαζόμενους στον ιδιωτικό, δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα, στις τράπεζες και τις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, καθώς και στα μέλη των οικογενειών τους», ορίστηκε δε, με το άρθρο 36 του νόμου αυτού, ότι στο Ταμείο αυτό «εντάσσονται από την έναρξη λειτουργίας

του: α) το Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΕΤΕΑΜ), β) οι τομείς του Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης Ιδιωτικού Τομέα (ΤΕΑΙΤ), γ) το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΕΑΔΥ) και οι τομείς αυτού «ΤΕΑΠΟΚΑ» και «ΤΑΔΚΥ», δ) το Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Τραπεζοϋπαλλήλων (ΕΤΑΤ) ως προς την επικουρική ασφάλιση, ε) οι τομείς του Κλάδου Επικουρικής Ασφάλισης του Ταμείου Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας (ΤΑΥΤΕΚΩ) και στ) ο Κλάδος Ασφάλισης Προσωπικού ΔΕΗ του ΤΑΥΤΕΚΩ ως προς τους κατ' επικουρική ασφάλιση ασφαλισμένους του...», ενώ στο άρθρο 42 παρ. 1 του εν λόγω νόμου ορίστηκε ότι το ποσό της καταβαλλομένης συντάξεως διαμορφώνεται βάσει, εκτός άλλων παραγόντων, και του «συντελεστή βιωσιμότητας», ο οποίος «θα πρέπει να αναπροσαρμόζει σε ετήσια βάση τις νέες και τις ήδη καταβαλλόμενες συντάξεις, μέσω ενός μηχανισμού μειωμένης τιμαριθμικής αναπροσαρμογής, ανάλογα με τις καταβαλλόμενες εισφορές, έτσι ώστε να αποφεύγεται η δημιουργία ελλειμμάτων στο ταμείο, αποκλείοντας κάθε μεταφορά πόρων από τον Κρατικό Προϋπολογισμό» και ότι «Εάν και μετά την εφαρμογή του συντελεστή βιωσιμότητας προκύψει οποιοδήποτε έλλειμμα, με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, ύστερα από τεκμηριωμένη πρόταση της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής, το ποσό της σύνταξης θα αναπροσαρμόζεται πριν από την 1η Ιανουαρίου κάθε έτους, με την προϋπόθεση της μη ύπαρξης ελλείμματος σε αυτό και το επόμενο έτος, αποκλείοντας κάθε μεταφορά πόρων από τον Κρατικό Προϋπολογισμό...». Όπως συνάγεται από τις οικείες ως άνω διατάξεις, τα προμνησθέντα επικουρικά ταμεία (Τ.Ε.Α.Μ., Ε.Τ.Ε.Α.Μ., Ε.Τ.Ε.Α.) συνεστήθησαν ως φορείς υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης και, εν όψει τούτου, ως ν.π.δ.δ., τα στοιχεία δε αυτά (υποχρεωτικότητα, μορφή ν.π.δ.δ.) δικαιολογούνται συνταγματικώς, κατά τα εκτεθέντα στην έβδομη σκέψη, από το γεγονός ότι με τη λειτουργία τους τα εν λόγω Ταμεία συμβάλλουν –διά της χορηγήσεως παροχών συμπληρωματικών («επί πλέον», κατά τη διατύπωση του άρθρου 13 του ν. 6298/1934) εν σχέσει προς τις χορηγούμενες από τα Ταμεία υποχρεωτικής κύριας ασφάλισης– στην επίτευξη του προεκτεθέντος, κατά το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, δημοσίου σκοπού, στην διασφάλιση δηλαδή υπέρ των συνταξιούχων ενός ικανοποιητικού επιπέδου διαβίωσης, κατά το δυνατόν εγγύς εκείνου το οποίο είχαν αυτοί κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου. Ούτε, όμως, για τα εν λόγω Ταμεία ούτε για τα λοιπά Ταμεία υποχρεωτικής επικουρικής κοινωνικής ασφάλισης προβλέφθηκε από το νομοθέτη τακτική κρατική χρηματοδότηση, ενώ, ειδικώς για το Ε.Τ.Ε.Α., με το άρθρο 42 παρ. 1 του ν. 4052/2012 αποκλείστηκε ρητώς η χρηματοδότηση από τον κρατικό προϋπολογισμό, προς αποφυγή δε της δημιουργίας ελλειμμάτων στο Ταμείο αυτό ο προσδιορισμός του ποσού τόσο των νέων όσο και των ήδη καταβαλλομένων συντάξεων συναρτήθηκε, μέσω του «συντελεστή βιωσιμότητας», με το ύψος των καταβαλλομένων εισφορών («ρήτρα μηδενικού ελλείμματος»).

20. Επειδή, εκτός από τις αναφερόμενες στις προηγούμενες σκέψεις περικοπές των κύριων και επικουρικών τους συντάξεων, οι συνταξιούχοι των φορέων υποχρεωτικής κύριας και επικουρικής ασφάλισης υπεβλήθησαν, παράλληλα, και στο σύνολο των γενικής φύσεως οικονομικών και φορολογικών μέτρων που ελήφθησαν για την αντιμετώπιση του δημοσιονομικού προβλήματος της χώρας, τέτοια δε μέτρα ήσαν, μεταξύ άλλων, η σταδιακή μείωση του αφορολογήτου ορίου, ο περιορισμός των κλιμακίων και η αύξηση των συντελεστών φορολογίας εισοδήματος (άρθρα 27 του ν. 3986/2011, άρθρο 1 επ. του ν. 3842/2010, 38 του ν. 4024/2011 κ.ά.), η επιβολή ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης (άρθρο 29 του ν. 3986/2011), η διαδοχική αύξηση των συντελεστών του φόρου προστιθέμενης αξίας, η υπαγωγή στους αυξημένους συντελεστές αγαθών και υπηρεσιών που υπάγονταν σε κατώτερη κλίμακα και η αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης (άρθρα 12 επ. του ν. 3833/2010, 34 του ν. 3986/2011 κ.ά.), η εξίσωση του φόρου πετρελαίου θέρμανσης και κίνησης (άρθρο 36 του ν. 3986/2011), καθώς και αντίστοιχες επεμβάσεις στη φορολογία ακίνητης περιουσίας με μείωση, επίσης, του αφορολογήτου ορίου και αύξηση των φορολογικών συντελεστών του φόρου ακίνητης περιουσίας και επιβολή του ειδικού φόρου ηλεκτροδοτούμενων (άρθρα 33 του ν. 3986/2011, 53 του ν. 4021/2011 κ.ά.). Εξ άλλου, κατ' εφαρμογήν του ν. 4050/2012 (Α' 36/23.2.2012), εκδόθηκε η 5/24.2.2012 Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου (Α' 37/24.2.2012), με την οποία ομόλογα και άλλοι τίτλοι δανεισμού του Ελληνικού Δημοσίου υπήχθησαν στη «διαδικασία τροποποίησης επιλέξιμων τίτλων» (PSI), και η 10/9.3.2012 Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου (Α' 50/9.3.2012), με την οποία, κατόπιν της εν λόγω διαδικασίας, οι ανωτέρω τίτλοι αντικαταστάθηκαν με άλλους μειωμένης αξίας και μακροτέρας λήξεως, όπως δε αναφέρεται στο 2/2232/0023/8.2.2013 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών προς το Συμβούλιο της Επικρατείας, γνωστό στο Δικαστήριο από προηγούμενες δίκες (βλ. ΣτΕ 3009, 3010/2014 Ολ. κ.ά.), η αξία των ως άνω νέων τίτλων προσδιορίστηκε μέσω δημοπρασίας στο 21,5% της ονομαστικής αξίας των αρχικών. Μεταξύ των τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου, που υπέστησαν την ως άνω «τροποποίηση», περιλαμβάνονται και οι τίτλοι, στους οποίους επένδυσε η Τράπεζα της Ελλάδος ποσό ύψους 16.370.961.274,34 ευρώ εκ του, κατά το άρθρο 15 παρ. 11 του ν. 2469/1997 (Α' 38), «Κοινού Κεφαλαίου», στο οποίο είχαν υπαχθεί τα διαθέσιμα κεφάλαια των ασφαλιστικών ταμείων

που είχαν μεταφερθεί, δυνάμει του άρθρου τρίτου παρ. 1 του ν. 2216/1994 (Α' 83), στην Τράπεζα της Ελλάδος (βλ. ΣΤΕ 3724/2014 Ολ. σκ. 19).

21. Επειδή, όπως συνάγεται από τα παρατεθέντα στις σκέψεις 11-18 νομοθετήματα και τις αιτιολογικές τους εκθέσεις, με την εμφάνιση της οξύτατης δημοσιονομικής κρίσης στις αρχές του 2010, ο νομοθέτης, εκτιμώντας ότι υφίστατο άμεσος κίνδυνος κατάρρευσης της οικονομίας και χρεοκοπίας της Χώρας και ότι ο μόνος τρόπος για να αντιμετωπισθεί η κατάσταση ήταν η προσφυγή στη χρηματοδοτική υποστήριξη από τα κράτη της Ευρωζώνης και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, έλαβε, έναντι της υποστηρίξεως αυτής, κυριαρχικώς, σειρά μέτρων περιστολής των δημοσίων δαπανών, μεταξύ των οποίων και η διενέργεια περικοπών και μειώσεων συνταξιοδοτικών παροχών των συνταξιοδοτούμενων από τους φορείς υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης. Οι περικοπές και οι μειώσεις αυτές, οι οποίες ξεκίνησαν από τα επιδόματα εορτών και αδείας των οργανισμών κύριας ασφάλισης (άρθρο τρίτο παρ. 10-14 του ν. 3845/2010), και συνεχίστηκαν σε σύντομο χρονικό διάστημα με την εισφορά αλληλεγγύης των συνταξιούχων κύριας ασφάλισης (άρθρο 38 του ν. 3863/2010), την εν συνεχεία αναπροσαρμογή και τη συμπλήρωση της εισφοράς αυτής και την επέκτασή της στην επικουρική ασφάλιση (άρθρο 44 παρ. 10-13 του ν. 3986/2011), καθώς και τις μειώσεις στις συντάξεις των κάτω των 55 ετών συνταξιούχων και στις κύριες και επικουρικές συντάξεις που υπερβαίνουν, αντιστοίχως, τα 1200 και τα 150 ευρώ (άρθρο 2 παρ. 1-5 του ν. 4024/2011), εντάσσονται στις δέσμες μέτρων που έχουν ως βάση τις προβλέψεις του πρώτου «Μνημονίου» και του πρώτου «Μεσοπροθέσμου Πλαισίου», και συνιστούν, κατά τα προεκτεθέντα, μέτρα «άμεσης απόδοσης» για την εξεύρεση πόρων προς αντιμετώπιση της έκτακτης ανάγκης στην οποία βρέθηκε η Χώρα. Με τα δεδομένα αυτά, οι εν λόγω περικοπές, έχοντας αποφασισθεί υπό την πίεση των ως άνω όλως εξαιρετικών περιστάσεων, και επιβαλλόμενες κατά την εκτίμηση του νομοθέτη για την άμεση αντιμετώπιση της κρίσεως, δεν παραβιάζουν τις προπαρατεθείσες συνταγματικές διατάξεις. Ειδικότερα, κατά τα εκτεθέντα στην έβδομη σκέψη, οι πιο πάνω περικοπές, εν όψει του ύψους και των εν νέει χαρακτηριστικών τους, καθώς και των συνθηκών υπό τις οποίες θεσπίστηκαν, ούτε στην αρχή της αναλογικότητας αντίκεινται, καθώς δεν παρίστανται, πάντως, απρόσφορες ή μη αναγκαίες να υπηρετήσουν το δημόσιο σκοπό για τον οποίο επεβλήθησαν, ούτε τον πυρήνα του δικαιώματος στην κοινωνική ασφάλιση προσβάλλουν, καθώς δεν υφίστανται σοβαρές ενδείξεις ότι θίνουν το περιγραφόμενο στην αυτή ως άνω σκέψη, εγγυημένο από το άρθρο 22 παρ. 5 του Σύνταγματος, ελάχιστο επίπεδο αξιοπρεπούς διαβιώσεως των συνταξιούχων. Εν όψει, άλλωστε, των ανωτέρω συνθηκών της θεσπίσεώς τους, δεν απαιτείτο, κατά τα προεκτεθέντα, περαιτέρω εκτίμηση των επιπτώσεών τους από το νομοθέτη. Τέλος, δεν δύναται να γεννηθεί ζήτημα παραβιάσεως της αρχής της προστατευομένης εμπιστοσύνης, δεδομένου ότι τα ληφθέντα μέτρα επεβλήθησαν, όπως αναφέρθηκε, εν όψει εκτάκτων και απροβλέπτων συνθηκών και είχαν επείγοντα χαρακτήρα. Κατόπιν αυτών, οι πιο πάνω διατάξεις, καθ' ο μέρος επιβάλλονται με αυτές οι εν λόγω περικοπές και μειώσεις, είναι, από των ανωτέρω απόψεων, συμβατές με το Σύνταγμα. Τούτο δε, ανεξαρτήτως αν οι νόμοι, στους οποίους εντάσσονται οι διατάξεις αυτές, ως προς άλλα ζητήματα –όπως είναι οι διαρθρωτικές μεταβολές του «νέου ασφαλιστικού συστήματος» ή ο χαρακτηρισμός των περικοπών ως εισφοράς εις βάρος συνταξιούχων υπέρ Ειδικών Λογαριασμών του Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης Γενεών– συνάδουν με τις προπαρατεθείσες συνταγματικές διατάξεις και αρχές περί κοινωνικής ασφάλισης. Τέλος, οι περικοπές που θεσπίστηκαν με τις ανωτέρω διατάξεις των νόμων 3845/2010, 3863/2010, 3986/2011 και 4024/2011 δεν αντίκεινται ούτε στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, εφ' όσον, υπό τα ανωτέρω δεδομένα, δεν κλονίζεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ του γενικού συμφέροντος που τις υπαγόρευσε και των περιοριζομένων με αυτές περιουσιακών δικαιωμάτων. Η Αντιπρόεδρος Αγγ. Θεοφιλοπούλου, οι Σύμβουλοι Χρ. Ράμμος, Μ. Βηλαράς, Αικ. Σακελλαροπούλου, Αικ. Χριστοφορίδου, Σπ. Μαρκάτης, Δ. Κυριλλόπουλος, Κ. Πισπιρίγκος, Π. Μπραϊμή, Σ. Βιτάλη και η Πάρεδρος Χρ. Μπολόφη διατύπωσαν τη γνώμη που εκτίθεται κατωτέρω στην εικοστή πέμπτη σκέψη.

22. Επειδή, κατά τη γνώμη του Αντιπροέδρου Ν. Σακελλαρίου, οι επίμαχες μειώσεις των κυρίων και επικουρικών συντάξεων αντίκεινται στις προπαρατεθείσες συνταγματικές διατάξεις και είναι, ως εκ τούτου, ανίσχυρες και μη εφαρμοστέες, διότι δεν διενεργήθηκαν μετά από μελέτη των συνολικών επιπτώσεών τους στο βιοτικό επίπεδο των θιγόμενων συνταξιούχων, με αποτέλεσμα να μη καθίσταται εφικτός ο δικαστικός έλεγχος της συμβατότητός τους με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ.

23. Επειδή, μετά τις διαδοχικές ως άνω περικοπές και μειώσεις, σε συνέχεια δε και προς εφαρμογή του εγκριθέντος κατά το έτος 2012 δεύτερου «Μνημονίου Συνεννόησης» (ν. 4046/2012), ακολούθησαν, κατά τα προεκτεθέντα, το ίδιο αυτό έτος, δύο ακόμη νομοθετήματα με αντικείμενο την περαιτέρω περιστολή κυρίων και επικουρικών συντάξεων: Ο ν. 4051/2012, με το άρθρο 6 του οποίου μειώθηκαν αναδρομικά κατά 12%, όπως αναλυτικά προαναφέρθηκε, οι κύριες συντάξεις που υπερβαίνουν τα 1.300 ευρώ και οι επικουρικές συντάξεις, με κλιμάκωση του ποσοστού

μειώσεως (10%, 15% και 20%) αναλόγως του ύψους αυτών και με κατοχύρωση κατώτατου ορίου 200 ευρώ, καθώς και ο ν. 4093/2012, με το άρθρο πρώτο του οποίου, αφ' ενός μεν μειώθηκαν εκ νέου, σε ποσοστά από 5% έως και 20%, οι από οποιαδήποτε πηγή και για οποιαδήποτε αιτία συντάξεις, που υπερβαίνουν αθροιστικώς τα 1.000 ευρώ, αφ' ετέρου δε καταργήθηκαν πλέον για όλους τους συνταξιούχους τα επιδόματα και δώρα Χριστουγέννων, Πάσχα και αδείας. Στις αιτιολογικές εκθέσεις των εν λόγω διατάξεων, όπως έχει εκτεθεί, δεν μνημονεύονται καθόλου οι προηγηθείσες περικοπές, η δε λήψη των νέων μέτρων αιτιολογείται με γενική αναφορά στις «δημοσιονομικές ανάγκες της χώρας», στη «δυσμενή οικονομική κατάσταση συγκεκριμένων ασφαλιστικών φορέων» και στην ανάγκη «να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα όλων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης...». Στο ανωτέρω, εξ άλλου, δεύτερο Μνημόνιο προβλεπόταν σχετικώς, κατά τα ήδη επίσης εκτεθέντα, ότι για «την πορεία δημοσιονομικής προσαρμογής του προγράμματος» και εν όψει «των συνεχών προβλημάτων της Ελλάδας με τη φορολογική συμμόρφωση», θα χρειαζόταν η λήψη «επιπρόσθετων μέτρων», ότι «το μεγαλύτερο μέρος της προσαρμογής θα επιτυγχανόταν μέσω περικοπών δαπανών που θα αποσκοπούσαν στη μόνιμη μείωση του μεγέθους του κράτους», ότι «πολλές από αυτές τις περικοπές θα έπρεπε να αφορούν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις», και ότι «η μεγάλη εναπομείνασα δημοσιονομική προσαρμογή θα έπρεπε κατ' ανάγκη να περιλαμβάνει περαιτέρω προσαρμογές των συντάξεων ... με τρόπο που να προστατεύονται οι χαμηλοσυνταξιούχοι ...».

24. Επειδή, **οι τελευταίες ως άνω διατάξεις ψηφίσθηκαν όταν είχε πλέον παρέλθει διετία από τον πρώτο αιφνιδιασμό της οικονομικής κρίσεως και αφού εν τω μεταξύ είχαν σχεδιασθεί και ληφθεί τα βασικά μέτρα για την αντιμετώπισή της. Επομένως, κατά την επιχειρηθείσα με τις διατάξεις αυτές νέα, για πολλοστή φορά, περικοπή συνταξιοδοτικών παροχών της ίδιας ομάδας θιγομένων, ο νομοθέτης δεν εδικαιολογείτο πλέον να προχωρήσει σε σχετικές ρυθμίσεις χωρίς ειδική έρευνα του αντικειμένου αυτών, αλλ' όφειλε, κατά τα εκτεθέντα στην έβδομη σκέψη, να προβεί σε εμπειριστατωμένη μελέτη, προκειμένου να διαπιστώσει και να αναδείξει τεκμηριωμένα ότι η λήψη των συγκεκριμένων μέτρων ήταν συμβατή με τις σχετικές συνταγματικές δεσμεύσεις, τις απορρέουσες, μεταξύ άλλων, από το θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης, τις αρχές της ισότητας και της αναλογικότητας και την προστασία της αξίας του ανθρώπου. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της μελέτης αυτής, όφειλε, κατ' αρχάς, ο νομοθέτης να προβεί σε συνολική εκτίμηση των παραγόντων που προκάλεσαν το πρόβλημα το οποίο επικαλείται ως προς τη βιωσιμότητα των ασφαλιστικών οργανισμών (και, μάλιστα, ενός εκάστου εξ αυτών, εν όψει της διοικητικής και οικονομικής του αυτοτέλειας), και, εν όψει των παραγόντων αυτών –όπως είναι η μείωση της αξίας, μέσω του PSI (ν. 4050/2012), των διαθεσίμων κεφαλαίων των εν λόγω οργανισμών, κατά τα εκτεθέντα στην εικοστή σκέψη, κυρίως δε, η παρατεινόμενη ύφεση και η συνακόλουθη αύξηση της ανεργίας, στις οποίες ουσιαδώς συμβάλλει η πτώση του βιοτικού επιπέδου μεγάλων κατηγοριών του πληθυσμού συνεπεία μέτρων αντίστοιχων με τα επίδικα (μειώσεις συντάξεων και μισθών) ή φορολογικών επιβαρύνσεων– να κρίνει για την προσφορότητα των επίδικων αυτών μέτρων. Τούτο δε εν όψει και της διαπιστώσεώς του ότι τα αντίστοιχα μέτρα που είχε λάβει μέχρι τότε (μειώσεις συντάξεων και μισθών) δεν είχαν αποδώσει τα αναμενόμενα και ότι η οικονομική ύφεση είχε ενταθεί με ρυθμούς που είχαν ανατρέψει τις αρχικές προβλέψεις. Ακόμη δε και αν τα επίδικα μέτρα κρίνονταν πρόσφορα, κατά τα ανωτέρω, ο νομοθέτης έπρεπε περαιτέρω να μελετήσει και να αποφανθεί αιτιολογημένα για την αναγκαιότητά τους, εξετάζοντας την ύπαρξη τυχόν εναλλακτικών επιλογών και συγκρίνοντας τα οφέλη και τα μειονεκτήματα της καθεμιάς για τους επιδιωκόμενους δημόσιους σκοπούς (δημοσιονομική προσαρμογή, βιωσιμότητα των ασφαλιστικών οργανισμών, διασφάλιση ικανοποιητικού, κατ' άρθρο 22 παρ. 5 Συντ., επιπέδου ζωής των ασφαλισμένων). Τέλος, εφ' όσον, πάντως, κατόπιν των ανωτέρω, ο νομοθέτης επέλεγε, όπως εν προκειμένω, να προβεί σε συγκεκριμένες περικοπές συντάξεων (επιλογή, κατ' αρχήν, δικαστικώς ανέλεγκτη), όφειλε προηγουμένως να εξετάσει με τρόπο επιστημονικό και δικαστικά ελέγξιμο, αν οι επιπτώσεις των περικοπών τούτων στο βιοτικό επίπεδο των θιγομένων, αθροιζόμενες με τις επιπτώσεις από τα ήδη ληφθέντα γενικά μέτρα αντιμετώπισης της κρίσης (όπως οι αλληπάλληλες, κατά τα εκτεθέντα, φορολογικές επιβαρύνσεις) και συνδυαζόμενες με τις ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της διανυόμενης έκτακτης περιόδου (κόστος αγαθών και υπηρεσιών, περικοπές παροχών υγείας, ανεργία και επίδρασή της στο οικογενειακό εισόδημα, έκταση και περιεχόμενο δανειοληπτικών υποχρεώσεων), οδηγούν σε ανεπίτρεπτη μείωση του επιπέδου ζωής των συνταξιούχων κάτω του ορίου εκείνου που συνιστά, κατά τα προεκτεθέντα, τον πυρήνα του κοινωνικοασφαλιστικού τους δικαιώματος. Από κανένα όμως στοιχείο δεν προκύπτει ότι ως προς τα ανωτέρω ζητήματα έλαβε χώρα εν προκειμένω τέτοια μελέτη. Πέραν δε τούτου, δεν προκύπτει ούτε ότι ελήφθησαν υπ' όψη οι κρίσιμες ως άνω (έβδομη σκέψη)**

συνταγματικές παράμετροι. Διότι, όπως συνάγεται από τις οικείες προπαρασκευαστικές εργασίες, μόνο κριτήριο για τη θέσπιση των σχετικών μέτρων απετέλεσε η συμβολή τους στη μείωση των δημοσίων δαπανών και τη «δημοσιονομική προσαρμογή». Ακόμη δε και η αναφορά στην «δυσμενή οικονομική κατάσταση» των ασφαλιστικών οργανισμών, ως βασικής αιτίας του προβλήματος, γίνεται αορίστως, είτε για όλους τους οργανισμούς συλλήβδην, είτε για κάποιους μη κατονομαζόμενους, χωρίς να εκτιμάται συγκεκριμένα η κατάσταση καθενός από αυτούς (εν όψει της οικονομικής αυτοτελείας τους και των επιβαλλομένων, αναλόγως, διαφοροποιήσεων) και χωρίς να αναφέρεται αν και πώς συνέβαλε το Κράτος, κατά τη συνταγματική του υποχρέωση, στη διασφάλιση της βιωσιμότητάς τους. Άλλωστε, αντιθέτως προς όσα εκτίθενται στην έβδομη σκέψη ως προς τις υποχρεώσεις του Κράτους για την κοινωνική ασφάλιση, οι επίμαχες νομοθετικές ρυθμίσεις διέπονται από την, υπό το «νέο ασφαλιστικό σύστημα», συνταγματικώς μη ανεκτή αντίληψη ότι το Κράτος ρυθμίζει απλώς και οργανώνει την κοινωνική ασφάλιση χωρίς και να υποχρεούται να συμμετέχει στη χρηματοδότηση των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης ή ότι η υποχρέωση αυτή μπορεί να αναπληρώνεται με παροχές προνοιακού χαρακτήρα, καθώς και ότι η διασφάλιση της βιωσιμότητας των εν λόγω οργανισμών απόκειται στους ίδιους τους ασφαλισμένους, συναρτώμενη, προεχόντως ή και αποκλειστικώς, με την μαθηματική σχέση μεταξύ καταβαλλόμενων εισφορών και χορηγούμενων παροχών. Κατόπιν τούτων, οι ανωτέρω διατάξεις των νόμων 4051 και 4093/2012 αντίκεινται στις προπαρατεθείσες συνταγματικές διατάξεις και είναι, ως εκ τούτου, ανίσχυρες και μη εφαρμοστέες· η αντίθεση δε των διατάξεων τούτων προς το Σύνταγμα αφορά στις περικοπές όχι μόνο των κύριων αλλά και των επικουρικών συντάξεων. Διότι ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της επικουρικής κοινωνικής ασφάλισης, η οποία παρέχεται από το Ε.Τ.Ε.Α. και άλλους φορείς και η, συνεπεία τούτου, λειτουργία αυτών υπό μορφήν νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (ΑΕΔ 87/1997, ΣτΕ 5024/1987 Ολ., κ.ά.) δικαιολογούνται από τον δημόσιο σκοπό, τον οποίο οι φορείς αυτοί υπηρετούν κατά το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, συμβάλλοντας –δια της χορηγήσεως παροχών συμπληρωματικών εν σχέσει προς τις χορηγούμενες από τους φορείς υποχρεωτικής κύριας ασφάλισης– στη διασφάλιση υπέρ των συνταξιούχων ενός ικανοποιητικού επιπέδου διαβίωσης, κατά το δυνατόν εγγύς εκείνου το οποίο είχαν αυτοί κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου. Εν όψει δε του εν λόγω δημοσίου σκοπού, το κράτος, ανεξαρτήτως αν μέχρι σήμερα δεν έχει προβλεφθεί τακτική κρατική χρηματοδότηση των φορέων της υποχρεωτικής επικουρικής κοινωνικής ασφάλισης, υποχρεούται, πάντως, κατά την ανωτέρω συνταγματική διάταξη, να συμμετέχει στη χρηματοδότηση και των φορέων τούτων, προς κάλυψη των ελλειμμάτων τους. Υπό τα δεδομένα, άλλωστε, αυτά, με τις εν λόγω διατάξεις των ανωτέρω νόμων κλονίζεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ γενικού συμφέροντος και περιουσιακών δικαιωμάτων των συνταξιούχων και, ως εκ τούτου, παραβιάζεται και το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

25. Επειδή, κατά τη γνώμη των δικαστών που μειοψήφησαν, κατά τα εκτιθέμενα στην ένατη σκέψη, από τις παρατεθείσες νομοθετικές ρυθμίσεις και τις αιτιολογικές εκθέσεις που τις συνοδεύουν προκύπτουν τα εξής: Η οξυύατη κρίση ελλειμμάτων και χρέους, η οποία ενέσκηψε κατά το έτος 2010, κατέστησε αναγκαία την υιοθέτηση ενός μείζονος προγράμματος εξυγίανσης των δημοσιονομικών μεγεθών του Κράτους (υπό την ευρεία του όρου έννοια), εκτεινόμενου σε όλες τις οικονομικές του λειτουργίες, έναντι της χρηματοδοτικής υποστηρίξεως, με την μορφή διμερών διακρατικών δανείων, από τα λοιπά κράτη μέλη της Ευρωζώνης λόγω της αδυναμίας της Χώρας να καλύψει τις δανειακές της ανάγκες από τις διεθνείς αγορές. Το πρόγραμμα αυτό, γνωστό ως «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής», περιελάμβανε δημοσιονομικά μέτρα μείωσης των δαπανών της «γενικής κυβέρνησης», στην οποία συμπεριλαμβάνονται και οι οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης. Από τα δημοσιονομικά αυτά μέτρα, άλλα ήταν άμεσης αποδόσεως, συνέβαλλαν δηλαδή άμεσα στην περιστολή των δημοσίων δαπανών, άλλα δε θεωρούνταν ως «διαρθρωτικά», υπό την έννοια ότι αποσκοπούσαν στην σταδιακή αναδιανομή των κρατικών πόρων με τους οποίους χρηματοδοτούνται οι προς εκπλήρωση των συνταγματικών επιταγών ακολουθούμενες πολιτικές· όλα, δε, μαζί τα δημοσιονομικά μέτρα συνέθεταν το πιο σημαντικό τμήμα του ως άνω προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής και προωθήσεως διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της ελληνικής οικονομίας, το οποίο, συνολικώς εφαρμοζόμενο, αποσκοπούσε τόσο στην αντιμετώπιση της, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, άμεσης ανάγκης καλύψεως οικονομικών αναγκών της χώρας όσο και στη βελτίωση της μελλοντικής δημοσιονομικής και οικονομικής της καταστάσεως. Οι στόχοι αυτοί συνιστούν σοβαρούς λόγους δημοσίου συμφέροντος και αποτελούν, ταυτοχρόνως, και σκοπούς κοινού ενδιαφέροντος των κρατών μελών της Ευρωζώνης, εν όψει της καθιερούμενης από τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποχρεώσεως δημοσιονομικής πειθαρχίας

και διασφάλισης της σταθερότητας της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της (πρβ ΣΤΕ 668/2012 σκ. 35). Στο πλαίσιο αυτό, οι επελευθερωτικές δυνάμεις του άρθρου πρώτου παρ. 10 του ν. 3845/2010 περικοπές των επιδομάτων εορτών και αδειας που καταβάλλονταν στους συνταξιούχους όλων των ασφαλιστικών φορέων κύριας ασφαλίσεως συνιστούσαν δημοσιονομικά μέτρα άμεσης αποδόσεως (ΣΤΕ 1285/2012 σκ. 13). Αντιθέτως, οι θεσπισθείσες δυνάμεις των άρθρων 38 του ν. 3863/2010, 44 του ν. 3986/2011 και 2 του ν. 4024/2011 περικοπές των συνταξιοδοτικών παροχών συνιστούν διαρθρωτικά δημοσιονομικά μέτρα και εντάσσονται στο πλαίσιο μίας συνολικής μεταρρυθμίσεως του συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως, η οποία έχει, προδήλως, και δημοσιονομικό χαρακτήρα. Ειδικότερα, οι διαπιστώσεις, αφ' ενός, ότι επίκειται άμεσος (από το έτος 2015) και ουσιώδης κλονισμός της βιωσιμότητας του συστήματος εξ αιτίας της γηράνσεως του πληθυσμού (με αναλογία 1,7 εργαζομένων για κάθε 1 συνταξιούχο, ενώ κατά το έτος 1950 η αναλογία ήταν 4 προς 1, αντιστοίχως, με την προοπτική 5.000.000 συνταξιούχων σε πληθυσμό 11.000.000) και της αναντιστοιχίας εισφορών-παροχών (προβλήματα, άλλωστε, όπως προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση του ν. 3863/2010, προ πολλού χρόνου γνωστά στο νομοθέτη), και, αφ' ετέρου, ότι οι διαρκείς υπερβάσεις ετησίως στον κρατικό προϋπολογισμό προέρχονταν συστηματικά από τους οργανισμούς κοινωνικής ασφαλίσεως, με αποκορύφωμα την αύξηση της τακτικής και έκτακτης κρατικής χρηματοδοτήσεως το έτος 2009 στα 17 δισεκατομμύρια ευρώ ή στο ποσοστό 7,22% του ΑΕΠ, κατέστησαν αναγκαία την προώθηση της ασφαλιστικής μεταρρυθμίσεως, προκειμένου το σύστημα να τεθεί εκ νέου σε υγιή βάση. Η μεταρρύθμιση αυτή υλοποιήθηκε με το ν. 3863/2010, με τον οποίο ο θεσμός κοινωνικής ασφαλίσεως μεταβάλλει προσανατολισμό, αποκτώντας στοιχεία ανταποδοτικότητας (μέσω της ενισχύσεως της συνδέσεως εισφορών και παροχών) προσιδιάζουσας σε διανεμητικό σύστημα προκαθορισμένων εισφορών, στο πλαίσιο του οποίου τον κίνδυνο αναλαμβάνουν οι ασφαλισμένοι. Η δομική αυτή διαφοροποίηση συνεπάγεται την σταδιακή υποχώρηση του Κράτους, το οποίο, επιδιώκοντας να αποδεσμεύσει πόρους προς αναπτυξιακές δραστηριότητες, περιορίζει προοδευτικά την αύξηση της συνταξιοδοτικής δαπάνης σε ποσοστό 2,5% του ΑΕΠ, ποσοστό το οποίο και αποτελεί εφεξής (για το χρονικό διάστημα 2010-2060) την οροφή της αυξήσεως της χρηματοδοτήσεως και θέτει ως στόχο το ύψος της συνολικής κρατικής χρηματοδοτήσεως προς τους ασφαλιστικούς φορείς σταθερά σε ποσοστό 5% του Α.Ε.Π. μέχρι το έτος 2030. Για τη διασφάλιση της μεσοπρόθεσμης βιωσιμότητας του υφιστάμενου συστήματος και προκειμένου να καταστεί ομαλή η μετάβαση στο νέο, το κενό που καταλείπεται αναλαμβάνουν να καλύψουν, για όσο χρόνο αυτό είναι αναγκαίο ώστε να αποδώσουν τα μακροπρόθεσμα μέτρα, οι ίδιοι οι συνταξιούχοι («αυτοχρηματοδότηση», κατά την αιτιολογική έκθεση του ν. 3863/2010) και, μάλιστα, οι, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, περισσότερο ευνοημένοι από αυτούς, στο πλαίσιο της αρχής της διαγενεακής αλληλεγγύης. Οι ρυθμίσεις του άρθρου 38 του ν. 3863/2010, με τις οποίες εισήχθη (εκ νέου) στην ελληνική έννομη τάξη ο θεσμός της «εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων» στοχεύουν στην άντληση πόρων, ιδίως από εκείνους που λαμβάνουν συνολική κύρια σύνταξη άνω των 1.400 ευρώ, ανεξαρτήτως ηλικίας εξόδου. Όπως προκύπτει από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του ν. 3863/2010, με την εν λόγω εισφορά επιβαρύνεται περίπου το 20% των συνταξιούχων, η δε ιδιαιτερότητα της συγκεκριμένης περικοπής έγκειται στο ότι τα ποσά αυτά εντάσσονται σε ειδικό λογαριασμό με λογιστική και οικονομική αυτοτέλεια και προορίζονται για την χρηματοδότηση των ελλειμμάτων όλων των κλάδων κύριας σύνταξης των φορέων κοινωνικής ασφάλισης, από την οποία ωφελείται ποσοστό 55% - 60% των συνταξιούχων. Στην ίδια μεταρρυθμιστική λογική, άλλωστε, εντάσσεται και το μεσοπρόθεσμο σχέδιο δημοσιονομικής προσαρμογής (ν. 3985/2011), στο πλαίσιο του οποίου προβλέφθηκε η λήψη περισσότερων δημοσιονομικών μέτρων για τη διασφάλιση της μεσοπρόθεσμης βιωσιμότητας των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης. Τα μέτρα αυτά εξειδικεύθηκαν με τις διατάξεις των άρθρων 44 του ν. 3986/2011 και 2 του ν. 4024/2011. Με τις πρώτες επιδιώχθηκε η προσήλωση στο στόχο της μείωσης της εξαρτήσεως των φορέων κοινωνικής ασφαλίσεως από την κρατική χρηματοδότηση, από τον οποίο υπήρξε παρέκκλιση εξαιτίας της μεγαλύτερης, σε σχέση με την προβλεφθείσα, υφέσεως της ελληνικής οικονομίας (7,4% το τέταρτο τρίμηνο του 2010), της δραματικής αυξήσεως της ανεργίας και της συνεφεκόμενης αδυναμίας εισπράξεως ικανού ποσού ασφαλιστικών εισφορών, παρέκκλιση που κατέστησε αναγκαία την επιπλέον χρηματοδότηση με 1.132 δισεκατομμύρια ευρώ εκ των οποίων 600 εκατομμύρια ευρώ κατευθύνθηκαν στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Η αποκατάσταση επιδιώχθηκε α) με την αναπροσαρμογή (αύξηση) των συντελεστών της «εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων», την περαιτέρω μείωση των συντάξεων εκείνων των συνταξιούχων που δεν έχουν συμπληρώσει το 60ο έτος της ηλικίας τους (και μέχρι να το συμπληρώσουν) και λαμβάνουν σύνταξη άνω των 1.700 ευρώ και γ) με τη θέσπιση «εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων επικουρικής ασφάλισης» στις επικουρικές συνολικές συντάξεις άνω των 300 ευρώ, για τον ίδιο ακριβώς με εκείνο του άρθρου 38 του ν. 3863/2010 σκοπό και με την ίδια ακριβώς αιτιολόγηση. Τέλος, με το άρθρο 2 του ν. 4024/2011, με τον οποίο εξειδικεύθηκε έτι περαιτέρω το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής, επήλθε νέα μείωση των συντάξεων εκείνων των συνταξιούχων, οι οποίοι δεν έχουν συμπληρώσει το

55ο. έτος της ηλικίας τους και λαμβάνουν σύνταξη άνω των 1.000 ευρώ (ποσοστό μείωσης 40% του ποσού που υπερβαίνει τα 1.000 ευρώ), τη μείωση όλων των συντάξεων άνω των 1.200 ευρώ (ποσοστό μείωσης 20% του ποσού που υπερβαίνει τα 1.200 ευρώ). Κριτήριο για την επιβολή τόσο των περικοπών του ν. 4024/2011, όσο και των προγενέστερων, αποτέλεσε το ύψος των συντάξεων ώστε να επιβαρυνθούν εκείνοι από τους συνταξιούχους που, σε σχέση με τους υπόλοιπους, λαμβάνουν υψηλές συντάξεις, καθώς και εκείνοι οι οποίοι συνταξιοδοτήθηκαν σε μικρή ηλικία, επωφελούμενοι από διατάξεις της νομοθεσίας που προξένησαν ανισορροπίες στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Με κριτήριο το ύψος των συντάξεων θεσπίστηκαν και οι μεταγενέστερες περικοπές δυνάμει του άρθρου 6 του ν. 4051/2012 και του άρθρου πρώτου παρ. ΙΑ. του ν. 4093/2012 που αποτελούν μέτρα εφαρμοστικά του ν. 4046/2012 «Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες επείγουσες διατάξεις για τη μείωση του δημοσίου χρέους και τη διάσωση της εθνικής οικονομίας». Στον τελευταίο αυτό νόμο προσαρτήθηκαν ως Παραρτήματα τα νέα Μνημόνια Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής (Παράρτημα V.1) και Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής (Παράρτημα V.2), στο πρώτο από τα οποία προβλέπεται περαιτέρω «εξορθολογισμός και καλύτερη στόχευση της κοινωνικής δαπάνης», επαναλαμβάνεται ο στόχος του περιορισμού της προβλεπόμενης αύξησης στη συνταξιοδοτική δαπάνη κάτω των 2 1/2 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ μέχρι το 2060 και αναφέρεται ότι, δεδομένου του υψηλού μεριδίου συντάξεων στις δαπάνες της Ελληνικής Κυβέρνησεως, η μεγάλη εναπομείνασα δημοσιονομική προσαρμογή θα πρέπει κατ' ανάγκη να περιλαμβάνει περαιτέρω προσαρμογές των συντάξεων με τρόπο που να προστατεύονται οι χαμηλοσυνταξιούχοι. Από τα προαναφερθέντα προκύπτει ότι οι επίμαχες περικοπές συντάξεων εντάσσονται σε ένα πλέγμα ρυθμίσεων με τις οποίες ο νομοθέτης, αντιμέτωπος με την οικονομική κατάρρευση της χώρας και αδυνατώντας να χρηματοδοτεί τους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισεως στον ίδιο βαθμό με το παρελθόν, εγκαθίδρυσε νέο σύστημα κοινωνικής ασφάλισεως τη βιωσιμότητα του οποίου στηρίζουν, παράλληλα με τους διατιθέμενους προς τούτο, μειωμένους, κρατικούς πόρους, συγκεκριμένες κατηγορίες συνταξιούχων με τα προεκτεθέντα χαρακτηριστικά. Επομένως, αυτές οι κατηγορίες συνταξιούχων υποβάλλονται σε θυσία μέρους του εκ συντάξεων εισοδήματός τους χάριν τόσο της αποκαταστάσεως της δημοσιονομικής ισορροπίας όσο και της βιωσιμότητας των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισεως. Εν όψει τούτων, κατά την γνώμη αυτή, οι επίμαχες περικοπές στις συντάξεις ευρίσκουν έρεισμα στο νόμο, και, κατά τα προεκτεθέντα, εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πρόγραμμα, αφ' ενός, για την αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας της Χώρας και, αφ' ετέρου, σύμφωνα με την επιταγή του άρθρου 22 παρ. 5 του Συντάγματος, για τη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος, χάριν της βιωσιμότητάς του. Επομένως, η θέσπισή τους εξυπηρετεί σκοπούς δημοσίου συμφέροντος και όχι, απλώς, ταμειακό συμφέρον του Δημοσίου, τούτο δε προκύπτει και εκ του ότι τα χρηματικά ποσά, κατά τα οποία περικόπτονται οι συντάξεις, δεν αποτελούν έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού αλλά παραμένουν στην περιουσία των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισεως, δεδομένου ότι αποδίδονται σε ειδικό λογαριασμό, ο οποίος καλύπτει τα ελλείμματα των φορέων κύριας ασφάλισεως. Από τα μακροοικονομικά στοιχεία (δημοσιονομικά και μη), τα οποία εκτίθενται στις παρατεθείσες αιτιολογικές εκθέσεις προκύπτει εναργώς ότι η βιωσιμότητα του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισεως των εργαζομένων θα ήταν ανέφικτη χωρίς τη λήψη μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών μέτρων και χωρίς την διαρθρωτική μεταρρύθμιση του θεσμού μακροπρόθεσμα. Επομένως, η συγκεκριμένη νομοθετική επιλογή, η οποία εντάσσεται στο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σκέλος της ασφαλιστικής μεταρρυθμίσεως (σε αντίθεση με το αμιγώς διαρθρωτικό), αιτιολογείται προσηκόντως, κατά τα λοιπά, δε, εκφεύγει του δικαστικού ελέγχου, αντικείμενο του οποίου είναι μόνο η υπέρβαση των ακραίων λογικών ορίων της έννοιας του δημοσίου συμφέροντος. Περαιτέρω, εν όψει του διακηρυχθέντος στόχου του περιορισμού της αύξησης των κοινωνικών δαπανών καθώς και του ότι τα επίμαχα μέτρα εντάσσονται στο πλαίσιο ενός ευρύτερου μεσοπρόθεσμου προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής, τμήμα μόνον του οποίου αποτελούν οι περικοπές στις κύριες συντάξεις, που έχουν ως αποτέλεσμα την πίεση των εισοδημάτων του συνόλου των πολιτών, τα υπό εξέταση μέτρα δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ως μη αναγκαία, διότι ο πολιτικός στόχος του περιορισμού της αύξησης των κοινωνικών δαπανών, από την φύση του, επιτυγχάνεται με την μείωση των επιχορηγήσεων και όχι με την περαιτέρω χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισεως, η δε επιβολή φορολογίας επί των υπολοίπων πολιτών για την επίτευξη του στόχου αυτού δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μέτρο λιγότερο επαχθές. Εξ άλλου, οι περικοπές χωρούν με όρους κοινωνικής αλληλεγγύης μεταξύ των συνταξιούχων, καθόσον με τα επιλεγέντα κριτήρια (όρια ηλικίας και ύψος συντάξεων) πλήρσονται οι πλέον ισχυροί από αυτούς και αποτρέπεται η επιβάρυνση εκείνων που λαμβάνουν μικρότερη σύνταξη, ειδικά δε καθ' όσον αφορά την κατηγορία συνταξιούχων προώρως εξελθόντων από την

υπηρεσία, οι οποίοι θα λαμβάνουν, εν όψει και του προσδόκιμου ζωής, συνταξιοδοτικές παροχές για περισσότερα έτη από τα έτη ασφαλισέως της, πλήσσουνται οι πλέον ευνοημένοι από το προηγούμενο ασφαλιστικό καθεστώς. Εξ άλλου, ακόμη και μετά τις περικοπές το ύψος της συντάξεως των συνταξιούχων που πλήττονται από τις επίμαχες ρυθμίσεις εξακολουθεί να είναι μεγαλύτερο από αυτό της μέσης κύριας συντάξεως που χορηγεί το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και, επομένως, ζήτημα διακινδυνεύσεως της αξιοπρεπούς διαβιώσεώς τους δεν τίθεται, αν δε σε συγκεκριμένη περίπτωση οι επίμαχες περικοπές είχαν ως αποτέλεσμα να μειωθεί η αρχικώς απονεμηθείσα σύνταξη στο ήμισυ αυτής ο θιγόμενος έχει αξίωση για την ανάκτηση του πέραν του ορίου αυτού τμήματος της συντάξεως. Εν όψει όλων αυτών, οι επίμαχες διατάξεις δεν αντίκεινται στα άρθρα 22 παρ. 5 και 4 παρ. 5 του Συντάγματος, άρα, ούτε και στο άρθρο 17 αυτού, δεν παραβιάζουν την αρχή της αναλογικότητας, ανεξαρτήτως δε του χρόνου και των συνθηκών της θεσπίσεώς τους, το συνταγματικό κύρος τους δεν εξαρτάται από προηγούμενη εκπόνηση ειδικής μελέτης επιπτώσεων, για τους λόγους που έχουν εκτεθεί στην ένατη σκέψη. Για τους ίδιους ως άνω λόγους δεν προσκρούουν στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Κατά την ειδικότερη γνώμη της Συμβούλου Ο. Ζύγουρα, που συντάσσεται, κατ' αρχήν με την ανωτέρω μειωψηφούσα άποψη, κρίσιμο, για την αξιολόγηση της συνταγματικότητας των ανωτέρω ρυθμίσεων είναι να σταθμισθεί και το ποσοστό αναπληρώσεως των συντάξεων, όπως διαμορφώνονται μετά τις ανωτέρω περικοπές, όσο και να διατηρείται η στοιχειώδης αντιστοιχία της καταβαλλομένης συνταξιοδοτικής παροχής με τις ελάχιστες απαιτήσεις αξιοπρεπούς διαβιώσεως του ενδιαφερομένου, εν όψει και της οικονομικοκοινωνικής θέσεως την οποία αυτός κατείχε, όταν ευρίσκετο στην ενέργεια. Μόνον δε, κατά το μέτρο που θα προεβάλλετο και θα προέκυπτε ότι το ποσοστό αυτό, εν όψει των συνολικών συνταξίμων αποδοχών (από κύρια και επικουρική κοινωνική ασφάλιση), υπολείπεται ενός ευλόγου ελάχιστου ορίου, ώστε να μην διασφαλίζει τις ως άνω ελάχιστες απαιτήσεις αξιοπρεπούς διαβιώσεως του ενδιαφερομένου, θα ανέκυπτε ζήτημα συνταγματικότητας των εν λόγω περικοπών, οι οποίες, κατά τα προεκτεθέντα, δικαιολογούνται εν προκειμένω από αποχρώντες λόγους δημοσίου συμφέροντος.

26. Επειδή, στο άρθρο 95 του Συντάγματος του 1975 ορίζεται ότι: «1. Στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας ανήκουν ιδίως: α) Η μετά από αίτηση ακύρωση των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών... β) ... γ) Η εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας που υποβάλλονται σ' αυτό σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους νόμους. δ) ...». 2. ... 3. ... 4. Οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου της Επικρατείας ρυθμίζονται και ασκούνται όπως νόμος ειδικότερα ορίζει. 5. ...». Περαιτέρω, σύμφωνα με τις προπαρατεθείσες διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 3900/2010, προβλέφθηκε και ρυθμίσθηκε ο θεσμός της πρότυπης ή «πιλοτικής» δίκης, η οποία αφορά πάσης φύσεως διαφορές, ακυρωτικές ή ουσίας. Εξάλλου, η δικονομία του Συμβουλίου της Επικρατείας ερυθμίζετο παγίως με ειδικά νομοθετήματα, περιορισμένης εκτάσεως, συμπληρωνόταν δε με παραδοχές μιάς ευέλικτης νομολογίας. Ειδικώς το ζήτημα των συνεπειών της ακυρωτικής αποφάσεως απετέλεσε αντικείμενο του άρθρου 50 του αρχικού νόμου περί Συμβουλίου της Επικρατείας 3713/1928 (Α' 273), το οποίο όριζε στην παρ. 1: «Η δεχομένη την αίτησιν απόφασις απαγγέλλει την ακύρωσιν της προσβαλλομένης πράξεως, επαγομένη νόμιμον αυτής κατάργησιν έναντι πάντων...». Με όμοιο περιεχόμενο και σε ταυτόριθμο άρθρο επαναλαμβάνεται η ρύθμιση στο ν.δ. 170/1973 και εν συνεχεία και στο ισχύον άρθρο 50 του π.δ. 18/1989, το οποίο ορίζει στην παρ. 1: «Η απόφαση που δέχεται την αίτηση ακυρώσεως απαγγέλλει την ακύρωση της προσβαλλομένης πράξης και συνεπάγεται νόμιμη κατάργησή της έναντι όλων, είτε πρόκειται για κανονιστική είτε πρόκειται για ατομική πράξη». Την παρατεθείσα διάταξη του άρθρου αυτού, την οποία το Συμβούλιο της Επικρατείας παγίως εφήρμοζε με την έννοια ότι η ακύρωση της διοικητικής πράξεως ανατρέχει στον χρόνο εκδόσεώς της, τροποποίησε το άρθρο 22 παρ. 1 του ν. 4274/2014 (Α' 147), το οποίο προσέθεσε παρ. 3β έχουσα ως εξής: «Σε περίπτωση αιτήσεως ακυρώσεως που στρέφεται κατά διοικητικής πράξεως, το δικαστήριο, σταθμίζοντας τις πραγματικές καταστάσεις που έχουν δημιουργηθεί κατά το χρόνο εφαρμογής της, ιδίως δε υπέρ των καλόπιστων διοικουμένων, καθώς και το δημόσιο συμφέρον, μπορεί να ορίσει ότι τα αποτελέσματα της ακυρώσεως ανατρέχουν σε χρονικό σημείο μεταγενέστερο του χρόνου έναρξης της ισχύος της και σε κάθε περίπτωση προγενέστερο του χρόνου δημοσίευσης της απόφασης...». Με την νέα διάταξη εδόθη η δυνατότητα στο Συμβούλιο της Επικρατείας, υπό προϋποθέσεις τις οποίες το ίδιο σταθμίζει, να αποκλίνει, σε εξαιρετικές πάντως περιπτώσεις, από τον κανόνα της αναδρομικής ακυρώσεως και να καθορίσει μεταγενέστερο χρόνο επελεύσεως των συνεπειών της ακυρώσεως. Τα αυτά και για τους ίδιους λόγους δέον αναλογικώς να ισχύσουν και επί αγωγών και άλλων διαφορών ουσίας, που άγονται προς εκδίκαση στο Συμβούλιο της Επικρατείας μέσω του νέου δικονομικού θεσμού της πρότυπης δίκης (πρβλ. ΔΕΚ C43/75 της 8.4.1976 Defrenne κατά Sabena και C-262/78 της 17.5.1990 Barber). Στην προκειμένη περίπτωση, η, κατά τα ανωτέρω, διάννωση της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων του άρθρου 6 παρ. 2 του ν. 4051/2012 και του

άρθρου πρώτου παρ. 1Α υποπαρ. 1Α.5 περ. 1 και υποπαρ. 1Α.6 περ. 3 του ν. 4093/2012 θα συνεπήγето υποχρέωση της Διοικήσεως να συμμορφωθεί με αναδρομική καταβολή των συνταξιοδοτικών παροχών που περιεκόπησαν, βάσει των αντισυνταγματικών αυτών διατάξεων, όχι μόνον στην ενάνουσα, αλλά και σε ιδιαίτέρως ευρύ κύκλο προσώπων που αφορά η παρούσα πρότυπη δίκη. Εν όψει των δεδομένων τούτων, το Δικαστήριο, μετά στάθμιση του δημοσίου συμφέροντος, αναφερομένου στην οξυμένη δημοσιονομική κρίση και στην κοινώς ννωστή ταμειακή δυσχέρεια του ελληνικού Κράτους, ορίζει ότι οι συνέπειες της αντισυνταγματικότητας των επιμάχων διατάξεων θα επέλθουν μετά την δημοσίευση της παρούσης αποφάσεως. Οίκοθεν νοείται ότι για τους ενάνοντες και όσους άλλους έχουν ασκήσει ένδικα μέσα ή βοηθήματα μέχρι το χρόνο δημοσίευσεως της αποφάσεως, η διαννωσθείσα αντισυνταγματικότητα θα έχει αναδρομικό χαρακτήρα. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να γίνει επίκληση της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων αυτών για τη θεμελίωση αποζημιωτικών αξιώσεων άλλων συνταξιούχων, που αφορούν περικοπείσεσ, βάσει των εν λόγω διατάξεων, συνταξιοδοτικές παροχές τους, για χρονικά διαστήματα προγενέστερα του χρονικού σημείου δημοσίευσεως της παρούσης αποφάσεως. Η κρατήσασα δε αυτή άποψη δεν συγκρούεται ούτε με το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος περί της αξιώσεως δικαστικής προστασίας, αλλ' ούτε και με το άρθρο 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α., και το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου αυτής, διότι αφ' ενός μεν η αναδρομικότητα των συνεπειών των αποφάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν είναι αυτονόητη και αποκλειστική κάθε άλλης ρυθμίσεως, αφ' ετέρου δε με τον ως άνω τιθέμενο περιορισμό, δεν διαταράσσεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος και της προστασίας των δικαιωμάτων των διοικουμένων, εφόσον αυτοί δεν αποστερούνται των δικαιωμάτων τους, τα οποία απλώς περιορίζονται, για τους προαναφερόμενους λόγους επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος (βλ. ΣτΕ 4741/2014 Ολομ.). Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Γ. Παπαγεωργίου, Μ. Καραμανώφ, Γ. Ποταμιάς, Ι. Γράβαρης και Σπ. Μαρκάτης και η Πάρεδρος Β. Μόσχου, οι οποίοι υπεστήριξαν τα εξής: Σε περίπτωση ζημίας προκληθείσε από την εφαρμογή αντισυνταγματικού νόμου, ο αποκλεισμός, με δικαστική απόφαση, της δυνατότητας οποιουδήποτε ζημιωθέντος προσώπου –πέραν εκείνων που έχουν ήδη ασκήσει σχετικές αγωγές– να επιδιώξει δικαστικώς, με αγωγή, την αποκατάσταση της εν λόγω ζημίας, αφ' ενός μεν προσκρούει ευθέως στις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 3900/2010 (όπως έχει τροποποιηθεί με το άρθρο 40 παρ. 1 και 2 του ν. 4055/2012) και του άρθρου 50 του π.δ/τος 18/1989 (όπως έχει τροποποιηθεί με το άρθρο 22 παρ. 1 του ν. 4274/2014), αφ' ετέρου δε, και προεχόντως, αντίκειται σε θεμελιώδεις συνταγματικές αρχές και διατάξεις, όπως ειδικότερα, εκτίθεται κατωτέρω: Την διατύπωση, με δικαστική απόφαση, κανόνων γενικής εφαρμογής, επιτακτικών ή απαγορευτικών, αποκλείει πρωτίστως η αρχή της διακρίσεως των εξουσιών (άρθρο 26 του Συντάγματος) που αποτελεί ειδικότερη έκφανση της θεμελιώδους συνταγματικής αρχής του Κράτους Δικαίου. Διότι, βάσει της αρχής αυτής, τέτοιοι κανόνες θεσπίζονται μόνο από τα όργανα της νομοθετικής εξουσίας ή, κατόπιν ειδικής εξουσιοδοτήσεως νόμου, από την κανονιστικώς δρώσα Διοίκηση, όχι δε από τα όργανα της δικαστικής εξουσίας (δικαστήρια), των οποίων το έργο, κατά το άρθρο 87 παρ. 1 του Συντάγματος, συνίσταται στην απονομή της δικαιοσύνης, στην επίλυση δηλαδή διαφορών μεταξύ συγκεκριμένων προσώπων (του Κράτους συμπεριλαμβανομένου) με έκδοση αποφάσεως ισχυούσης μεταξύ των μερών, στα οποία αποκλειστικώς αφορούν και οι παρεμπιπτόντως εκφερόμενες κρίσεις, όπως είναι η κρίση περί της συνταγματικότητας του νόμου που εφαρμόσθηκε για την έκδοση της προσβαλλομένης πράξεως (επί αιτήσεως ακυρώσεως) ή της πράξεως, η οποία προκάλεσε τη ζημία (επί αγωγής). [Τούτο, άλλωστε, αποτελεί έκφανση του γενικώς καθιερούμενου, κατά τα άρθρα 87 παρ. 2 και 93 παρ. 4 του Συντάγματος, διάχυτου και παρεμπίπτοντος ελέγχου της συνταγματικότητας των νόμων, κατά τον οποίο οποιοδήποτε δικαστήριο έχει εξουσία και, συγχρόνως, υποχρέωση να ελέγχει, στο πλαίσιο αποκλειστικώς της εκδίκασης της συγκεκριμένης εκάστοτε διαφοράς, την συμφωνία προς το Σύνταγμα κάθε κανόνος δικαίου που καλείται σε εφαρμογή, να αποκρούει δε την εφαρμογή κάθε κανόνος τον οποίο αυτό κρίνει ως αντισυνταγματικό]. Διαφορετική, ως προς το ζήτημα της παραγωγής αποτελεσμάτων πέραν των διαδίκων της συγκεκριμένης δίκης, είναι η περίπτωση δικαστικής αποφάσεως σε δίκη, αντικείμενο της οποίας είναι ευθέως το κύρος του ίδιου του κανόνα δικαίου, όπως επί αιτήσεως ακυρώσεως κανονιστικής διοικητικής πράξεως ή επί ελέγχου συνταγματικότητας τυπικού νόμου από το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο κατά το άρθρο 100 παρ. 1 περ. ε του Συντάγματος. Η τελευταία, μάλιστα, αυτή περίπτωση είναι και η μόνη κατά την οποία, κατά ρητή συνταγματική διάταξη, αφ' ενός μεν κάμπτεται ο ανωτέρω συνταγματικός κανόνας του διάχυτου και παρεμπίπτοντος ελέγχου της συνταγματικότητας του νόμου, αφ' ετέρου δε επιτρέπεται να μην ανατρέχει η κήρυξη του κανόνα δικαίου (τυπικού νόμου) ως ανισχύρου στην έναρξη ισχύος του (άρθρο 100 παρ. 4 του Συντάγματος). Προς τις ανωτέρω συνταγματικές προβλέψεις είναι, άλλωστε, απολύτως σύμφωνες α) οι προμνησθείσεσ διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 3900/2010, το οποίο, προκειμένου περί της λεγομένης «πιλοτικής» δίκης, οριοθετεί τις συνέπειες της σχετικής αποφάσεως, ορίζοντας ότι «η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας δεσμεύει τους διαδίκους της ενώπιόν του

δίκης, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι παρεμβάντες» (παρ. 1) και ότι «η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας είναι υποχρεωτική για το δικαστήριο που υπέβαλε το ερώτημα και δεσμεύει τους παρεμβάντες ενώπιόν του» (παρ. 2) και β) οι προμνησθείσες διατάξεις του άρθρου 50 του π.δ/τος 18/1989 (όπως ισχύει), με το οποίο, μεταξύ άλλων, θεσπίζεται, επί αιτήσεως ακυρώσεως, η δυνατότητα περιορισμού, ως προς τον αιτούντα και μόνον, της αναδρομικότητας των αποτελεσμάτων της ακυρώσεως (παρ. 3β), προβλέπεται, όμως, ρητώς, στην περίπτωση αυτή, ότι «δεν θίγονται οι αποζημιωτικές αξιώσεις» (παρ. 3δ). Περαιτέρω, ο γενικός αποκλεισμός της δυνατότητας προσώπων να επιδιώξουν και να επιτύχουν δια των δικαστηρίων αποκατάσταση προκληθείσης ζημίας (και, μάλιστα, συνεπεία παραβάσεως του Συντάγματος), ήτοι δικονομική προστασία του ουσιαστικού δικαιώματος της αποζημίωσης (κατά τη γενική αρχή ubi ius ibi remedium), δεν συνιστά απλό περιορισμό, αλλά πλήρη στέρηση του δικαιώματος της ένδικης προστασίας και στοιχειοθετεί, συνεπώς, παράβαση των άρθρων 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α., στο βαθμό δε που πρόκειται για πρόκληση περιουσιακής ζημίας, η παρεμπόδιση της αποκαταστάσεως της αντίκειται και στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α. Τέλος, απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας επί «πιλοτικής» δίκης, με την οποία διάταξη νόμου κρίνεται αντισυνταγματική, δεν μπορεί να δεσμεύσει, ως προς τον περιορισμό της χρονικής εκτάσεως των αποτελεσμάτων της αντισυνταγματικότητας, τον δικαστή ο οποίος θα επιληφθεί στο μέλλον αγωγής αποζημιώσεως θεμελιωμένης στην εν λόγω αντισυνταγματικότητα (ώστε να μην επιδικάσει αυτής αποζημίωση για παρελθόντα χρονικά διαστήματα), διότι τούτο θα ισοδυναμούσε, κατ' αποτέλεσμα, με επιβολή υποχρεώσεως στον δικαστή να εφαρμόσει νόμο αντισυνταγματικό, κατά παράβαση της παρ. 2 του άρθρου 87 του Συντάγματος, και θα προσέβαλλε, με τον τρόπο αυτόν, και τη λειτουργική του ανεξαρτησία, κατά παράβαση της παρ. 1 του εν λόγω άρθρου. Μειωψήφησε, επίσης, ο Αντιπρόεδρος Ν. Σακελλαρίου, ο οποίος διατύπωσε την ακόλουθη γνώμη: Όταν επικρατούν στη χώρα λίαν δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, για την αντιμετώπιση των οποίων απαιτείται πέραν της διενεργείας εκτεταμένων διαρθρωτικών μεταβολών στο Κράτος και η ταυτόχρονη επιβολή για την κάλυψη του δημοσιονομικού ελλείμματος της χώρας αυστηρών φορολογικών και άλλης φύσεως επιβαρύνσεων στους διοικουμένους, η υποχρέωση του νομοθέτη για την πλήρη αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε από νόμο, του οποίου διαπιστώθηκε η αντισυνταγματικότητα, με απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, είναι δυνατόν να μην υλοποιηθεί αμέσως, η δε πλήρης αποκατάσταση της ζημίας μπορεί, κατά την κρίση του νομοθέτη, να μετατεθεί, μετά από αιτιολογημένη διαπίστωση της αδυναμίας του να την αποκαταστήσει στο συγκεκριμένο χρονικό σημείο, εν όψει τυχόν συνεχιζόμενων δυσμενών οικονομικών συνθηκών, σε μεταγενέστερο, εύλογο πάντως χρόνο. Η δε σχετική κρίση του νομοθέτη υπόκειται στον έλεγχο του Δικαστηρίου.

27. Επειδή, μετά την επίλυση των ζητημάτων για τα οποία εισήχθη στο Συμβούλιο της Επικρατείας, η κρινόμενη αγωγή πρέπει, κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 του ν. 3900/2010, να παραπεμφθεί προς εκδίκαση, ως προς το παραδεκτό και το βάσιμο αυτής, στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών.

Διά ταύτα

Επιλύει το ζήτημα της συνταγματικότητας και της συμφωνίας προς την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου των διατάξεων του άρθρου τρίτου παρ. 10 του ν. 3845/2010, του άρθρου 44 παρ. 13 του ν. 3986/2011, του άρθρου 2 παρ. 3 του ν. 4024/2011, του άρθρου 6 παρ. 2 του ν. 4051/2012 και του άρθρου πρώτου παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.5 περ. 1 και υποπαρ. ΙΑ.6 περ. 3 του ν. 4093/2012, σύμφωνα με το σκεπτικό.

Παραπέμπει, κατά τα λοιπά, την αγωγή προς εκδίκαση στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, σύμφωνα με το σκεπτικό.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 16, 17 Φεβρουαρίου και 28 Μαΐου 2015 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 10ης Ιουνίου του ίδιου έτους.

Ο Πρόεδρος   Η Γραμματέας
Σωτ. Αλ. Ρίζος   Μ. Παπασαράντη